

het scheepvaart
national maritime
museum

Jaarverslag 2022

Inhoud

Foto's in dit jaarverslag: © Twycer

met uitzondering van:

pagina 7 © Julie Blik
pagina 16/17 © Jesje Veling
pagina 36 © Almicheal Fraay
pagina 42 © Leonard Fäustle
pagina 58 © Leonard Fäustle
pagina 62/63 © Almicheal Fraay
pagina 64 © Bianca Runge

4	Voorwoord
9	Locatie- en collectieprofiel
13	Missie en doelstellingen
19	1. Toegankelijk kennis- en expertisecentrum
29	2. Een breed publiek
43	3. Duurzame organisatie
59	Development en fondsenwerving
65	Jaarrekening
71	Verslag van de raad van toezicht
77	Bijlage 1: nevenfuncties
81	Bijlage 2: overzicht publicaties en lezingen 2022

Voorwoord

Op 25 januari 2022 kon het museum weer volledig open na twee lastige jaren met beperkende coronamaatregelen en sluitingen. Een positief begin van een veelzijdig jaar met verschillende tijdelijke en semi-vaste tentoonstellingen die een breed publiek wisten te bereiken:

Decoding the Atlantic: een reflectie op de Nederlandse maritieme relaties met het Atlantisch gebied, waar in samenwerking met het kunstenaarscollectief van Sites of Memory de internationale seinvlaggen opnieuw zijn vormgegeven en gecombineerd met videowerk. *Decoding the Atlantic* was de eerste in een serie testopstellingen die dient als opmaat voor de in 2024 te openen vaste tentoonstelling *Nederland en de Atlantische wereld*.

Duiker Doris: een semi-vaste opstelling voor de allerkleinsten een avontuurlijke, interactieve maritieme museumbeleving voor kinderen van 2 jaar en ouder en hun families/begeleiders.

Mens op Zee: de grote najaarstentoonstelling is een foto-tentoonstelling in samenwerking met de Dutch National Portrait Gallery en toont een brede waaier van persoonlijke verhalen over de wereld op zee - waar het buitengaats leven hand in hand gaat met vrijheid en transitie, maar ook met sociale structuren en hiërarchie. *Mens op Zee* raakt aan grotere thema's als gender, inclusie en migratie. Bij de tentoonstelling is een atelierruimte ingericht rond het oral history project *Zee van Ruimte*, over LHBTI+ cultuur op zee.

In 2022 is in het tentoonstellingsbeleid meer ruimte gemaakt voor collectiewisselingen en kleinere presentaties, zoals een opstelling met objecten uit de eerste bouwperiode van het Noordzeekanaal en een presentatie over 200 jaar College Zeemanshoop, dat in 1822 werd opgericht met als belangrijkste doel het bieden van sociale zekerheid. In 2022 werd verder gegaan met het digitaliseren van de collectie om deze ook online voor publiek en onderzoekers toegankelijk te maken. Het museum organiseerde twee grote nieuwe buitenevenementen: Dutch Water Week en de eerste Amsterdamse Zeehavendagen. Beide succesvolle evenementen keren terug in 2023. Ook werd een meerjarige samenwerking met Sail Amsterdam ondertekend en werd met Expeditie Oosterdok samengewerkt rondom de nationale burendag.

Een hoogtepunt in 2022 was de toekenning van de VriendenLoterij Museumprijs. Met deze prijs gaat het museum een meerjarig publieksprogramma ontwikkelen.

Voor 2023 ligt wat betreft kennis en onderzoek de focus op het instellen van het nieuwe Van de Velde Fellowship en het verder digitaliseren van de collectie, zoals de technische tekeningen en de handschriftencollectie.

De reflecties in de noordvleugel plaatsen de collectie in een actueel daglicht, en de wens om ook modern te verzamelen

laat het museum zien door samen te werken met hedendaagse kunstenaars. Van Hans Op de Beeck wordt in het voorjaar 2023 een grote aquarel getoond, en tijdens Dutch Water Week opent een tijdelijke tentoonstelling met het werk van illustrator Robert Das.

In het najaar zal de tentoonstelling *Food for Thought* worden geopend waarin documentairemaker en fotograaf Kadir van Lohuizen de bezoeker meeneemt in een visueel onderzoek naar de rol van Nederland in het wereldwijde voedselsysteem.

Het museum gaat verder met de voorbereidingen voor de vaste presentatie *Atlantische Wereld*, die met name wordt ontwikkeld voor onderwijsgroepen uit de eerste drie klassen van de middelbare school. Daarnaast wordt een nieuw programma op het VOC-schip gerealiseerd, zowel voor reguliere bezoekers als schoolgroepen.

Michael Huijser
Algemeen Directeur
Het Scheepvaartmuseum

9

Locatie- en collectie- profiel

Locatieprofiel

Het Scheepvaartmuseum is gevestigd in het rijksmonument 's Lands Zeemagazijn in Amsterdam. Het classicistische gebouw uit 1656 werd ontworpen door Daniël Stalpaert en biedt nu ruimte voor collectieopstelling en tentoonstellingsruimte in drie kwadranten, een bibliotheek, een café/restaurant met terrasponon, een museumwinkel en een steiger waaraan het stoomschip *Christiaan Brunings* ligt (een ijsbreker uit 1900), het schiphuis met de Koningssloep en de replica van de Oost-Indiëvaarder *Amsterdam* (VOC-schip *Amsterdam*). Dan zijn er ook nog zalen die verhuurd worden en het fraaie Open Plein. In 2019 werd op de begane grond de Hoofdgalerij geopend, een nieuwe tentoonstellingsruimte met daarin de vaste presentatie *Republiek aan Zee*. Deze Hoofdgalerij zorgt voor een duidelijke verbinding van het gebouw met de omgeving: de bezoeker krijgt letterlijk een doorkijkje

naar buiten en ziet de historische haven en het naastgelegen Marineterrein. Op het Marineterrein, beveiligd terrein van Defensie, bevindt zich ook het depot van het museum, tussen 1997 en 2003 gebouwd door architect Liesbeth van der Pol.

Het Marineterrein wordt gedeeltelijk overgedragen aan de gemeente Amsterdam en geleidelijk herontwikkeld tot een duurzame en innovatieve stadswijk. Door deze nieuwe ontwikkelingen komt het depotgebouw op openbaar terrein te liggen en verandert de stedenbouwkundige situatie rondom het depot. In 2023 is een onderzoek gestart samen met de gemeente, het Rijksvastgoedbedrijf, college van Rijksadviseurs en Dok architecten naar de mogelijkheden om in deze nieuwe situatie functies van het depotgebouw uit te breiden. Daarnaast zal een visie ontwikkeld worden voor dit gebied waar vanaf de zeventiende eeuw de scheepswerf van de

Admiraliteit van Amsterdam lag. Het Scheepvaartmuseum wil de unieke cultuurhistorie van het Marineterrein verbinden met actuele thema's zoals duurzame energie en mobiliteit op het water, en onderzoeken wat de mogelijkheden zijn voor een open en flexibele ruimte met exposities of educatieve activiteiten.

Collectieprofiel

De collectie van Het Scheepvaartmuseum wordt beschouwd als één van de beste maritieme collecties ter wereld. De collectie, die nu meer dan 350.000 voorwerpen bevat, werd vanaf 1916 opgebouwd door de Vereeniging Nederlandsch Historisch Scheepvaart Museum. In 1975 nam de Staat der Nederlanden de collectie in permanente bruikleen. Sinds 1994 belast het Rijk Het Scheepvaartmuseum met het beheren en presenteren van de collectie, en met de invoering van de Erfgoedwet in 2016 is Het Scheepvaartmuseum een rijkscollectie beherende instelling.

De collecties nautische instrumenten, globes, cartografie, schilderijen, scheepsmodellen en de bibliotheekcollectie zijn hoogtepunten van internationale betekenis. Van nationaal belang zijn de deelcollecties kunstnijverheid, technische tekeningen en fotografie. Het Scheepvaartmuseum beheert daarnaast een collectie van 80 historische vaartuigen.

Missie en doelstellingen

Missie

Wij laten zien hoe sterk de maritieme wereld en de samenleving verbonden zijn en specifiek welke impact dit heeft op het leven van zoveel individuen.

Aan deze missie wordt gewerkt vanuit drie pijlers;

• Toonaangevend & onderzoekend

Het Scheepvaartmuseum heeft een toonaangevende maritieme collectie en bibliotheekcollectie. Samen met (inter) nationale onderzoekers werkt het museum aan verdiepende presentaties en kennisdeling.

• Betrokken & urgent

Het Scheepvaartmuseum grijpt maritieme ontwikkelingen uit het verleden, het heden en de toekomst aan om de dialoog over actuele thema's te stimuleren.

• Ondernemend & verbindend

Het Scheepvaartmuseum is van huis uit ondernemend en staat midden in de samenleving. Een open cultuur met aandacht voor inclusiviteit en publieksparticipatie is de voedingsbodem voor vruchtbare samenwerkingen.

Doelstellingen

De jaarrekening 2022 is de financiële weergave van het tweede jaar van de cultuurperiode 2021-2024 en de uitvoering van het nieuwe activiteitenplan *water verbindt werelden*, met daarin opgenomen drie doelstellingen voor deze periode:

1.

Toegankelijk kennis en expertisecentrum

Het Scheepvaartmuseum positioneert zich als een toegankelijk (inter)nationaal kenniscentrum op het gebied van de Nederlandse maritieme geschiedenis en zorgt voor ontsluiting van en kennis over zijn collectie.

2.

Een breed publiek

Het Scheepvaartmuseum verbindt zich aan een bestaand en nieuw publiek. Dit doet het museum door met het publiek verhalen te delen die raken aan de collectie, de maritieme wereld en geschiedenis en te laten zien wat de impact daarvan op de samenleving is.

3.

Een duurzame organisatie

Het Scheepvaartmuseum zorgt ervoor dat het wendbaar en weerbaar de toekomst ingaat door duurzame inzetbaarheid van mensen, gebouwen en vermogen.

1. Toegankelijk kennis- en expertise- centrum

Inleiding en doelstellingen

Het Scheepvaartmuseum stelt zich ten doel de collectie optimaal zichtbaar te maken en de verzamelde kennis over de collectie met een zo breed mogelijk publiek te delen. Het museum positioneert zich daarbij als een toegankelijk internationaal kennis- en expertisecentrum op het gebied van de Nederlandse maritieme geschiedenis en zorgt voor ontsluiting van, en kennis over, zijn collectie. Een samenhangende presentatie, fysieke en digitale toegang, wetenschappelijk onderzoek en collectieregistratie spelen hierbij een cruciale rol.

Het museum streeft ernaar om in 2024 het fellowshipsprogramma structureel te hebben uitgebreid van twee naar vier Warnsinck-onderzoeksplaatsen en een nieuw Van de Velde Fellowship te hebben ingesteld. Met het National Maritime Museum in Greenwich wordt onderzocht om dit tweede fellowship gezamenlijk aan te bieden aan internationale onder-

zoekers. In 2022 kon aan maar liefst vijf onderzoekers - waaronder vier Warnsinck Fellows - een onderzoeksplaats worden aangeboden.

Als impuls voor de digitale toegang tot de collectie is het streven om het aantal digitale objectfoto's uit te breiden van 48% naar 70% in 2024. Eind 2022 was dit aantal toegenomen tot 52%. Ook de digitaal beschikbare informatie over de collectie wordt de komende jaren verbeterd en uitgebreid. Om dit mogelijk te maken heeft het museum in 2022 eerder opgelopen achterstanden in de registratie van museale aanwinsten weggewerkt, en is begonnen met de migratie naar een nieuw digitaal beeldbanksysteem en dit is geïntegreerd met het collectieregistratiesysteem Axiell Collections.

Toegankelijkheid collectie

Digitalisering

Op het gebied van het digitale aanbod van

informatie over de museumcollectie zijn in 2022 opnieuw belangrijke stappen gezet. Een projectleider werd aangesteld om de verschillende projecten in goede banen te leiden.

Het nieuwe digitale beeldbanksysteem werd in 2022 in gebruik genomen en gekoppeld aan het collectieregistratiesysteem Axiell Collections en de collectiewebsite. Vervolgens startte leverancier Moving Media de migratie van alle fotobestanden van de oude servers naar de nieuwe beeldbank. Eind 2022 werd de mijlpaal van 100.000 bestanden gehaald. Met de ingebruikname van de Beeldbank is het mogelijk foto's van museumobjecten beter te beheren. Ook kunnen fotobestellingen efficiënter worden afgehandeld. Tijdens de jaarlijkse Fellowshipsmiddag werd de nieuwe collectiewebsite (collectie.hetscheepvaartmuseum.nl) gepresenteerd aan het publiek.

Digitalisering van de informatie over de collectie is binnen het huidige beleidsplan een belangrijke doelstelling. In dit kader werd vooral de fotografie van de aanwinsten en van de collectie in het depot Hoogwoud voortgezet, waarbij de vaste fotograaf ondersteuning kreeg van drie externe fotografen. Verder werden de beschrijvingen van deelcollecties

geactualiseerd en uitgebreid. Deze wijzigingen worden nu automatisch verwerkt in het aanbod op de collectiewebsite.

Ter voorbereiding op de digitalisering van de handschriftencollectie werd een plan van aanpak verder uitgewerkt, zijn de eerste restauraties uitgevoerd en zijn de eerste externe fondsen geworven voor de financiering ervan. In het voorjaar werd door twee externe registratoren een pilot uitgevoerd, waarbij specifiek de registratie en fotografie van objecten uit de collectie van de Stichting Kunstbezit Koninklijke Nedlloyd is geïnventariseerd.

Bibliotheek

De bibliotheek van Het Scheepvaartmuseum huisvest één van de belangrijkste maritiem-historische collecties ter wereld en biedt een fysieke en laagdrempelige ontmoetingsplek voor conservatoren, fellows, stagiairs en externe onderzoekers.

De dienstverlening kon in het afgelopen jaar, naast digitaal en telefonisch, ook weer fysiek worden aangeboden. Bibliotheek en museum waren van 18 december 2021 tot 26 januari 2022 gesloten vanwege coronamaatregelen. Omdat bibliotheken in deze periode wel open mochten zijn, is een aantal bezoeken op afspraak voor onderzoekers mogelijk

	2022	2021
Bibliotheekbezoekers	3.806 (208 openingdagen)	1.876 (122 openingdagen)
Aantal informatievragen (in de bibliotheek, telefonisch en e-mail)	2.579	1.868
Aantal ingeschreven boeken	1.297	290

gemaakt. Het aantal bezoekers aan de bibliotheek is sindsdien teruggekeerd op het oude niveau; het totaal aantal fysieke bezoeken aan de bibliotheek kwam uit op 3806. Opvallend is de toename van het aantal beantwoorde informatievragen; dit aantal steeg van 1868 naar 2579. Deze stijging is deels te verklaren doordat de bibliotheek sinds najaar 2021 ook de fotobestellingen afhandelt. Met name in februari, maart en in het najaar was het aantal informatievragen groot.

In 2022 was het met het opheffen van de coronamaatregelen ook weer mogelijk activiteiten voor grotere groepen in de bibliotheek te organiseren. Zo was op 31 januari de bibliotheek een van de locaties in het museum waar leerlingen in het kader van het Amsterdamse leesbevorderingsproject ‘Stap op de rode loper’

werden ontvangen. Op 14 april werd in de bibliotheek een lezing verzorgd voor de leden van de Historische Vereniging Oostzaan over het zoeken van informatie over varende voorouders. Op 21 april werden studenten informatie & bibliotheekmanagement uit Brussel ontvangen voor een presentatie over de collectie en de dienstverlening van de bibliotheek. Ook studenten van de opleiding Zeegegeschiedenis van de Universiteit Leiden maakten uitgebreid kennis met de bibliotheekcollectie tijdens een rondleiding door het museum.

De bibliotheek schreef in 2022 maar liefst 1297 nieuwe publicaties in. Dit grote aantal is een direct gevolg van de overname van ruim 1200 boeken uit de collectie van het voormalige Visserijmuseum in Vlaardingen. In de bibliotheek is ruimte

gemaakt om de vele boeken te kunnen plaatsen. Het team vrijwilligers heeft in het voorjaar een administratieve en fysieke controle van alle boeken uitgevoerd. In de maanden juni en juli zijn 1000 van de 1200 boeken op de plank gezet en de titelbeschrijvingen zichtbaar gemaakt op de collectiewebsite. Ongeveer 200 boeken en een aantal tijdschrifttitels uit deze collectie zijn nog niet geïmporteerd. Dit heeft te maken met het controleren van dubletten en het corrigeren van registratiefouten. Deze werkzaamheden worden in het eerste kwartaal van 2023 voltooid.

Onderzoek

Het Scheepvaartmuseum heeft een succesvol fellowshipsprogramma dat onderzoekers in staat stelt onderzoek te doen in de collectie binnen het museum. Hiervoor zijn twee onderzoeksbeurzen in het leven geroepen, het Prof. J.C.M. Warnsinck Fellowship en het Dr. Ernst

Crone Fellowship, die respectievelijk een fellowship mogelijk maken voor beginnende en gevorderde onderzoekers voor een periode van zes en twaalf maanden. In 2022 waren in totaal vijf fellows actief in Het Scheepvaartmuseum. In het kader van de Prof. J.C.M. Warnsinck Fellowship waren dit Zhifan Liu, Charlotte Jarvis, Margaux Schraiman en Marie Keulen. Liu deed onderzoek naar de wereldkaart of *Kunyu quantu* <坤輿全图> vervaardigd door de Vlaamse Jesuit Ferdinand Verbiest (1623-1688). Deze kaart was eerder al onderwerp van onderzoek in het kader van haar stage bij het museum als masterstudent. Jarvis onderzocht het jenevergebruik aan boord van Nederlandse schepen. Schraiman richtte zich op de tekeningen van de schilder Frans Post (1612-1680) over zijn reis naar Brazilië. Keulen verdiepte zich in het Nederlands zendingswerk in negentiende-eeuws zuidelijk Afrika.

Fellowships	maximaal beschikbare plaatsen	2022
Prof. J.C.M. Warnsinck Fellowships	4	4
Dr. Ernst Crone Fellowship	eens in de twee jaar	0
Rien Meppelink Fellowship	1	1
Van de Velde Fellowship (start in 2023)	eens in de twee jaar	-
Aantal fellows	6	5

Dankzij een bijdrage van de heer Rien Meppelink kon een geheel nieuw fellowship mogelijk worden gemaakt. Maritiem historica Gwen Lemmers zal als Rien Meppelink Fellow in 2022 en 2023 onderzoek doen naar de geschiedenis en organisatie van het reddingswezen in het Waddengebied in de zeventiende en achttiende eeuw. De onderzoeksresultaten zullen vervolgens worden gepubliceerd in een publicatie en onderdeel zijn van een tentoonstelling over het 200-jarig bestaan van de KNRM in 2024.

De onderzoekers deden hun onderzoek in nauwe samenwerking met conservatoren en externe deskundigen. Hun onderzoeksresultaten werden gepresenteerd in verschillende artikelen en tijdens een goedbezochte Fellowshipsmiddag, die op vrijdag 25 februari 2022 plaatsvond. De bijeenkomst was voor het eerst zowel te volgen in de zaal als online, respectievelijk door 65 deelnemers en 56 kijkers.

Het conservatorenteam is in 2022 uitgebreid en versterkt met de komst van twee nieuwe conservatoren. Het museum heeft voor de komende drie jaar een nieuwe functie gecreëerd in de vorm van een junior conservator. Aan de financiering van deze functie leveren zowel het museum, de VNHSM en het Fonds 1999 een financiële bijdrage. De functie wordt ingevuld door een junior conservator voor

de deelcollectie schilderijen, prenten en tekeningen. Ten behoeve van onderzoek voor het collectiespeerpunt Atlantische Wereld werd een onderzoekersconservator aangetrokken.

Dankzij de genereuze bijdrage van Stichting Het Meyjes Fonds kon het museum in 2019 de nieuwe functie van wetenschappelijk onderzoeker instellen, een tijdelijke onderzoeksplaats voor twee dagen in de week voor de duur van vijf jaar. De eerste Meyjes wetenschappelijk onderzoeker richtte zich in de afgelopen drie jaar op de Amsterdamse (houten) scheepsbouw en plaatste deze in een landelijke en internationale context. Daarbij deed de onderzoeker in het bijzonder onderzoek naar scheepswerven en het transport van hout als grondstof. Het Meyjes Fonds heeft in 2022 besloten de duur van de financiering met nog eens vijf jaar te verlengen.

In 2022 startte het museum een oral history-project onder de titel *Zee van ruimte*, over LHBTI+ cultuur op zee. Dit project richt zich in het bijzonder op onderzoek en het verzamelen van mondelinge geschiedenissen over queercultuur aan boord van Nederlandse koopvaardij schepen. Hiervoor is een projectmedewerker aangetrokken. De resultaten van dit onderzoek werden vervolgens gepresenteerd in het kader van de tijdelijke tentoonstelling *Mens op Zee*.

Het museum participeert in meerdere onderzoeks- en digitaliseringsprojecten en ondersteunde meerdere aanvragen bij de Nederlandse Organisatie voor Wetenschappelijk Onderzoek door externe wetenschappelijk onderzoekers, waaronder 'Atlantic Stories' (Rijksuniversiteit Groningen), 'GLOBALISE' (Vrije Universiteit Amsterdam) en 'VOC Data Experience' (Huygens Instituut). In de meeste gevallen ondersteunt het museum de aanvragen door het ter beschikking stellen van de collectie en conservatoren voor onderzoeken, of door het aanbieden van de mogelijkheid om een pilotproject of symposium in het museum te organiseren. Verder is het museum penvoerder voor een haalbaarheidsstudie naar het ontwikkelen van een digitaal Netwerk Maritieme Bronnen, samen met Huygens Instituut, Maritiem Museum Rotterdam en het Zuiderzeemuseum. In 2022 kon, dankzij een financiële bijdrage van de Samenwerkende Maritieme Fondsen, een kwartiermaker worden aangesteld. Verder werd in het kader van dit netwerk in verschillende werkgroepen gewerkt aan het opstellen van gezamenlijke termenlijsten (thesauri) en gesproken over auteursrechten.

Op 18 november vond het jaarlijkse Museumsymposium plaats, dit jaar in samenwerking met het Nederlands Fotografisch Genootschap, waaraan leden van beide verenigingen deelnamen. Het symposium stond in het teken van de fotografie in het kader van de tijdelijke tentoonstelling *Mens op Zee*.

Collectiebeheer en -registratie

De afdeling Collectiebeheer was nauw betrokken bij de voorbereiding en totstandkoming van meerdere nieuwe presentaties in het museum waaronder: *200 Jaar College Zeemanshoop*; *Rampjaar 1672 over de Slag bij Solebay*; een presentatie van recente aanwinsten; *Duiker Doris*; *Noordzeekanaal*; *Mens op Zee* en diverse wisselingen van objecten in de vaste opstelling.

In 2022 werden 22 kleine en grotere restauraties verricht aan objecten uit de collectie, waaronder de behandeling van meerdere boekbanden en handschriften, een scheepskanon, twee films met azijnzuursyndroom en de restauratie van een mozaïek. Deze werkzaamheden werden uitgevoerd door externe restauratoren en specialisten, in overleg met de conservatoren en ondersteund door de collectiebeheerders. Dankzij een financiële bijdrage van de VNHSM kon het aantal restauraties per jaar sterk worden uitgebreid en het onderhoud aan het stoomschip *Christiaan Brunings* worden geïntensiveerd. Twee conserveringsspecialisten hebben een integrale conditiecheck van de volledige schilderijencollectie afgerond. Hierdoor is de staat waarin de objecten verkeren eenduidig en actueel in kaart gebracht en kan op basis van deze uitkomsten een conserveringsplan worden ontwikkeld voor de komende jaren.

Tijdens de beleidsperiode 2021-2024 wordt ook het planmatig beleid voor het collectiebeheer geactualiseerd en waar nodig aangepast en uitgebreid. Het planmatig beleid bestaat uit Integrated Pest Management (IPM), Handboek Collectiebeheer (in overeenstemming met de museale standaard Spectrum) en Veiligheidszorg Collectie. In 2022 richtte de aandacht zich vooral op het IPM-beleid. Dit resulteerde in het opzetten van een werkgroep, actualisering van een IPM-reglement voor het museum en het afsluiten van een contract met Helicon Conservation Group voor de monitoring en bestrijding van ongedierte. Ook werd het klimaatcontrolesysteem Sownet geactualiseerd.

Naar aanleiding van de meest recente audit 2019-2020 door de Inspectie voor Overheidsinformatie & Erfgoed (IO&E) zijn enkele verbeterpunten voor de collectieregistratie vastgesteld. In 2022 is het aanvullen en actualiseren van de registratie van standplaats en fysieke toestand bij een aantal specifieke deelcollecties uitgevoerd. Voor deze werkzaamheden is in 2022 een extra registrator aangetrokken.

In 2022 werd de Audit Commissie Collectiebeheer (ACC) van de VNHSM, bestaand uit drie vertegenwoordigers namens de leden, tijdens de jaarlijkse ALV ontbonden. Het uitgangspunt voor het toezicht op het beheer van de collectie van de VNHSM vindt voortaan plaats binnen het kader van het wettelijke toezicht door de Inspectie voor Overheidsinformatie en Erfgoed. Voortgang en aandachtspunten uit dit toezicht worden met het verenigingsbestuur besproken.

Op verzoek van de Stichting Kunstbezit Koninklijke Nedlloyd (SKKN) en met inbreng van het Maritiem Museum Rotterdam en Het Scheepvaartmuseum is

door externe deskundigen een projectplan opgesteld voor de verfijning van de ontsluiting van de collectie van de SKKN die bij beide musea is ondergebracht. Doel is alle objecten te fotograferen, de beschrijvingen uit te breiden en uiteindelijk een digitale presentatie van de collectie Nedlloyd te ontwikkelen.

Het stoomschip *Christiaan Brunings* is voor onderhoud kortstondig naar de Oranjerijf geweest. Het 122 jaar oude stoomschip heeft bij de jaarlijkse intocht van Sinterklaas in Amsterdam wederom *acte de présence* gegeven.

Collectievorming

In 2022 zijn door meerdere aankopen en schenkingen 206 museale voorwerpen en 1297 publicaties voor de bibliotheek als collectie ingeschreven. Dit hoge aantal boeken is toe te schrijven aan de overdracht van een groot deel van bibliotheekcollectie van het voormalige Visserijmuseum te Vlaardingen. Bepalend bij de keuze tot verwerving zijn de vijf collectiethema's (Nederlanders en de wereld; Nederland als maritieme natie; De zee als bron van inspiratie; De zee als uitdaging; Amsterdam als havenstad) in het verzamelbeleid van Het Scheepvaartmuseum. Dit beleid is in het vigerende *Collectieplan 2021-2024* vastgesteld.

Een belangrijke aankoop voor de collectie betrof het in 1640 vervaardigde schilderij *De Aemilia voor de haven van Duinkerken* door Adam Willaerts (1577-1664). Het schip *Aemilia* deed dienst als vlaggenschip van admiraal Maarten Tromp in de zeeslagen bij Duinkerken en Duins (The Downs). In het najaar werd een bijzondere staande klok aangeschaft met een scène uit de walvisvaart. Dit staand horloge van de hand van de Amsterdamse klokkenmaker Johannes Elias stamt uit het midden van de achttiende eeuw en heeft een bewegende scheepjesmechaniek. Verder werden voor de collectie onder andere een Britse herdenkingsmedaille van de verovering van het Nederlandse Fort Cornelis op Java in 1811, een penning uitgegeven bij de bouw van de replica van de Oost-Indiëvaarder *Amsterdam* en een journaal uit 1871 van het schip *Postiljon* aangekocht. Op de PAN Amsterdam werden drie tekeningen van de zeeschilder Willem van de Velde de Jonge (1633-1707) aangekocht.

Het grootste deel van de museale verwervingen bestond ook dit jaar weer uit schenkingen en legaten. Daaronder bevond zich een schilderij van een Italiaans havengezicht vervaardigd door Jacobus Storck (1641-1692). De J.C.A. Goedhart Stichting schonk drie schetsen in olieverf van de zeeschilder Jan Catharinus Adriaan Goedhart (1893-1975). De drie schetsen

hebben betrekking op een reis die Goedhart in 1959 maakte aan boord van de kruiser Hr.Mr. *De Ruyter* naar Casablanca, Gibraltar en Cádiz. Ook het dagelijks leven aan boord blijft een belangrijk onderwerp binnen het verzamelbeleid. Dit komt vooral tot uiting in de verwerving van diverse persoonlijke bezittingen, waaronder in 2022 een fotoalbum van een kok die meevoer op de walvisvaarder *Willem Barendsz* en een reisjournaal uit 1947 van een 11-jarige passagier aan boord van het motorschip *Oranje*. Verder werden een plaquette van de Vereeniging Scheepswerktuigkundigen Nederlands-Indië en een tegeltableau uit 1920 met een portret van de schipper Bontekoe aan de collectie toegevoegd.

In 2022 zijn geen voorwerpen uit de collectie afgestoten. Wel zijn, in overleg met het bestuur van de VNHS, voorbereidingen getroffen om in 2023 enkele objecten over te dragen aan collega-musea waar de objecten beter tot hun recht komen. Hierbij wordt de *Leidraad Afstoting Museale Objecten* van de Museumvereniging gevolgd.

In het kader van de zichtbaarheid van de collectie hanteert het museum een genereus bruikleenbeleid. In het afgelopen jaar waren 153 voorwerpen in langdurige bruikleen bij 17 instellingen, waarvan er gedurende het jaar drie objecten zijn geretourneerd aan het museum. In 2022 werden daarnaast zes objecten uit de collectie in tijdelijke bruikleen gegeven aan vier musea.

2. Een breed publiek

Inleiding en doelstelling

Het Scheepvaartmuseum verbindt zich aan bestaand en nieuw publiek, door verhalen met en van het publiek te delen die raken aan de collectie, de maritieme wereld en geschiedenis en te laten zien wat de impact van deze verhalen is op de samenleving. Het museum heeft de ambitie in 2024 340.0000 bezoekers te ontvangen, waaronder ook nieuwe bezoekersgroepen, en gewaardeerd te worden met een 8+. Zowel in de programmering als in de samenwerking met partners zet het museum zich nadrukkelijk en organisatiebreed in om een ecopositief, inclusief museum te worden dat de maritieme geschiedenis bij een zo breed mogelijk publiek onder de aandacht brengt.

Tentoonstellingen en tentoonstellingsbeleid

Het Scheepvaartmuseum programmeert deze beleidsperiode vanuit het motto *Water verbindt werelden* en laat in zijn tentoonstellingen zien hoe sterk de maritieme wereld en samenleving verbonden zijn. Belangrijke uitgangspunten in de programmering zijn: de collectie centraal stellen; de impact van het gedeelde maritieme verleden agenderen; ruimte bieden voor hedendaagse reflecties; persoonlijke verhalen uitwisselen. Zo laat het museum zien dat de maritieme wereld is verankerd in grote thema's én in ons dagelijks leven.

Dynamiek

Het Scheepvaartmuseum biedt het publiek sinds enkele jaren een vast ritme van grote, tijdelijke najaarstentoonstellingen die in oktober openen en die – in verband met collectie-eisen – meestal een looptijd van maximaal 6 maanden hebben. Van 1 oktober 2021 tot 8 mei 2022 toonde

het museum *Willem van de Velde & Zoon*, de grootste overzichtstentoonstelling van het museum ooit, met naast de eigen collectie bruiklenen uit onder meer het National Maritime Museum in Greenwich, het Mauritshuis, het Rijksmuseum, en de Britse en Nederlandse koninklijke verzamelingen. 77% van alle museumbezoekers bezocht deze tentoonstelling en voor bijna de helft van alle bezoekers (47%) was de tentoonstelling de hoofdreden om het museum te bezoeken.

Op 6 oktober 2022 opende de najaarstentoonstelling *Mens op Zee*. De tentoonstelling speelt zich af in een wereld die los is van de wal en onderzoekt hoe het 'op zee zijn' je als mens kan veranderen. Centraal staan prikkelende, onvoorspelbare en ontroerende portretten en verhalen uit de eigen collectie. Allemaal hebben ze een link met Nederland. De bijzondere aandacht voor gender, naamgeving en

migratie draagt bij aan de meerstemmigheid van deze tentoonstelling. Vanuit drie perspectieven wordt 'het vaste' versus 'het veranderlijke' van het op zee zijn belicht: de zeevarende (het bemanningslid), de passagier en de eenling. *Mens op Zee* is een samenwerking met de Dutch National Portrait Gallery (DNPG), sinds 2017 een belangrijke partner van Het Scheepvaartmuseum. MAISON the FAUX was verantwoordelijk voor het tentoonstellingsontwerp, Dana Dijkgraaf voor het grafisch ontwerp.

Impact

Het gedeelde maritieme verleden en de doorwerking daarvan in het heden vormen een belangrijke programmalijn in de presentaties van Het Scheepvaartmuseum. Vaak werkt het museum hierbij samen met partners. Voor 2024 staat een nieuwe vaste opstelling gepland, *Atlantische Wereld*. In aanloop naar deze opstelling

werd in 2022 de serie *Atlantische Vensters* gelanceerd, waarvan het eerste venster op 1 juli 2022 (Keti Koti) geopend werd: *Decoding the Atlantic World* van het kunstenaarscollectief van Sites of Memory. Deze tijdelijke kunstinstallatie bestond uit een presentatie in de Noordvleugel en uit vlaggen in de masten van het VOC-schip *Amsterdam*.

Immaterieel erfgoed

Het uitwisselen van persoonlijke geschiedenissen krijgt deze beleidsperiode een steeds prominentere plek in het tentoonstellingsaanbod van Het Scheepvaartmuseum. Ter verdieping op de tentoonstelling *Mens op Zee* is sinds november een atelierruimte geopend. Hier zijn de eerste resultaten te zien van het oral history project over LHBTI+-cultuur aan boord van Nederlandse koopvaardij-schepen in de jaren '50 tot '80, en kunnen bezoekers reflecteren op wat de zee voor hen betekent. Ook naar aanleiding van de semipermanente presentatie *Amsterdam Havenstad* worden bezoekers actief uitgenodigd verhalen met het museum te delen. In 2022 bijvoorbeeld bij het publieksprogramma tijdens de eerste editie

van de Amsterdamse Zeehavendagen, en in samenwerking met studenten publieksgeschiedenis van de UvA.

Collectie centraal

Het museum heeft de afgelopen jaren meer ruimte gemaakt voor collectiewisselingen en kleinere collectiepresentaties, met als doel om vaker objecten uit eigen collectie tentoon te stellen en met de collectie aan te sluiten op de actualiteit. In 2021 is er op de begane grond een presentatieruimte gecreëerd, hier was begin 2022 een Maleis manuscript met nautische illustraties over de geschiedenis van de Banda-eilanden te zien. Het manuscript werd in 1922 opgesteld door M.S. Neirabattij, een vooraanstaand man afkomstig uit Lonthor (Banda Besar). In mei 2022 volgde een nieuwe presentatie naar aanleiding van het tweehonderdjarig bestaan van College Zeemanshoop, en in november werden enkele nieuwe aanwinsten getoond waaronder het *Gelegenhedsglas van plantage Molhoop* (Anoniem, circa 1750-1800), *De Aemilia en andere schepen voor Duinkerken* (Adam Willaerts (1577-1664), 1640, en *Hoodie 1621* (Lukas Eleuwarin en Dave Masbaitoeboen, 2021).

In januari opende een nieuwe collectiewisselruimte in de oostvleugel met de tijdelijke tentoonstelling *Noordzeekanaal*, over de nieuwe zeeluis bij IJmuiden die ook op die dag werd geopend. De tentoonstelling bestond uit unieke foto's, tekeningen en de door Koning Willem III ondertekende oorkonde. Op 8 juni opende het museum een nieuwe tentoonstelling *Rampjaar 1672* rondom de Solebay wandtapijten, die de Slag bij Solebay op 7 juni 1672 laten zien. De tentoonstelling werd geopend met een symposium waarbij nauw werd samengewerkt met de Koninklijke Marine en de Stichting Michiel de Ruyter. Vier experts gaven duiding aan de zeeslag en de verbeelding daarvan in de kunst. De bijeenkomst werd muzikaal omlijst door de Tamboers en Pijpers van de Koninklijke Marinierskapel. Lord Sandwich en Frits de Ruyter de Wildt, nabestaanden van bevelhebbers tijdens de zeeslag, verzorgden de opening van deze presentatie die tot december 2022 te zien was.

Laagdrempelig aanbod

Voorafgaand aan de herfstvakantie opende de vaste presentatie *Duiker Doris*, een verhalende tentoonstelling waarin kinderen van 2+ jaar met hun gezelschap - van vriendjes en vriendinnetjes tot ouder, verzorger, tante, opa of oppas - op een laagdrempelige manier kennismaken met Het Scheepvaartmuseum en de maritieme wereld. *Duiker Doris* werd ontwikkeld in samenwerking met partner Rose Stories en illustrator Kwennie Cheng.

Kunstenaarsreflecties

Sinds januari zweven scheepsmodellen van gekleurd kaarsvet in het museum. Samen vormen zij het werk *Ex Voto* van Folkert de Jong, een hedendaagse verwijzing naar offer geschenken van zeelieden, als dank voor een veilige terugvaart. Daarnaast nodigt het museum sinds 2019 kunstenaars uit hun perspectief te geven op de maritieme geschiedenis. In navolging van Tsjead Bruijna en Ellen Deckwitz, schreef in 2022 Esmay Usmany een gedicht. Deze reflecties zijn te lezen en te zien in de nis naast de ingang van de tentoonstelling *Republiek aan Zee*.

Reizende tentoonstellingen

In 2022 waren twee tentoonstellingen van Het Scheepvaartmuseum in het buitenland te zien: in maart opende in het Erasmushuis Pusat Kebudayaan Belanda in Jakarta, Indonesië de tijdelijke tentoonstelling *I Love Banda* met foto's van Isabelle Boon. De tentoonstelling, eerder te zien in Het Scheepvaartmuseum in 2021, toont de invloed van het koloniaal verleden op de Banda-archipel van vandaag vanuit het perspectief van zes jongeren. Tevens was in september 2022 tijdens het Internationaal Maritime Museum Congres (ICMM) in Halifax, Canada een pop-up tentoonstelling van *Rising Tide* van fotojournalist Kadir van Lohuizen te zien, gebaseerd op de tentoonstelling *Rijzend water* uit 2019.

Tentoonstellingen in 2023 en verder

Voor 2023 werkt Het Scheepvaartmuseum opnieuw samen met Kadir van Lohuizen, nu aan de najaarstentoonstelling *Food for Thought* (werktitel). Verder staan tentoonstellingen gepland van de maritieme tekeningen van Robbert Das, foto's van fotograaf Cor Jaring, nieuwe museumaanwinsten en presentaties van het onderzoek van museum-fellows. In 2023 wordt gestart met de herinrichting van de replica van het VOC-schip *Amsterdam*. Verder bereidt het museum onder meer tentoonstellingen voor in het kader van 200 jaar KNRM, de Atlantische Wereld (2024) en het 750 jaar Amsterdam-jaar in 2025.

Educatie en publieksprogramma's

Educatie

Aanbod

In het educatie aanbod legt Het Scheepvaartmuseum zoveel mogelijk verbanden tussen verleden, heden en toekomst, tussen de collectie en de leefwereld van leerlingen; en zoekt actief aansluiting bij nieuwe thema's als globalisering en duurzaamheid. De educatieve programma's van het museum sluiten aan bij het geschiedenis- en burgerschapsonderwijs.

In 2022 werden vanuit dit aanbod verschillende educatieve programma's ontwik-

keld. Met partner Plastic Whale werd een programma rondom duurzaamheid gemaakt, waarbij schoolgroepen het museum bezoeken én het water opgaan om plastic op te vissen.

Voor de bovenbouw basisonderwijs en onderbouw voortgezet onderwijs ontwikkelde het museum in samenwerking met partner Schooltv een online schoolplaat, met allerlei informatie over de VOC, WIC en slavernij. Animator Lucette Braune maakte hierbij op basis van historische bronnen korte animaties met waargebeurde verhalen vanuit een persoonlijk perspectief. De schoolplaat wordt begin 2023 gelanceerd op de site van Schooltv.

Bij de familietentoonstelling *Duiker Doris* werd een educatieprogramma ontwikkeld in samenwerking met voorschoolaanbieder Dynamo (een voorschool is een kinderopvangorganisatie met een edu-

catief programma, toegankelijk voor alle peuters, maar voornamelijk gericht op kinderen met een taal- en/of ontwikkelingsachterstand). Jonge kinderen kunnen hier hun woordenschat in een speelse omgeving verrijken.

Het museum sloot aan bij Stad & Taal, een initiatief van de Gemeente Amsterdam voor NT2-cursisten (Nederlands als tweede taal), en verzorgde hiervoor een pilot met het programma Verhalen over Water. Dit programma wordt door zowel cursisten als docenten goed gewaardeerd.

Bereik educatie

In 2019 ontving Het Scheepvaartmuseum 45.656 bezoekers via het onderwijs, waarvan 30.691 uit het primair en voortgezet onderwijs. Het museum heeft sinds Covid-19 extra geïnvesteerd in educatiemarketing. Vanaf de tweede helft van 2022 werden nieuwe posters en flyers onder

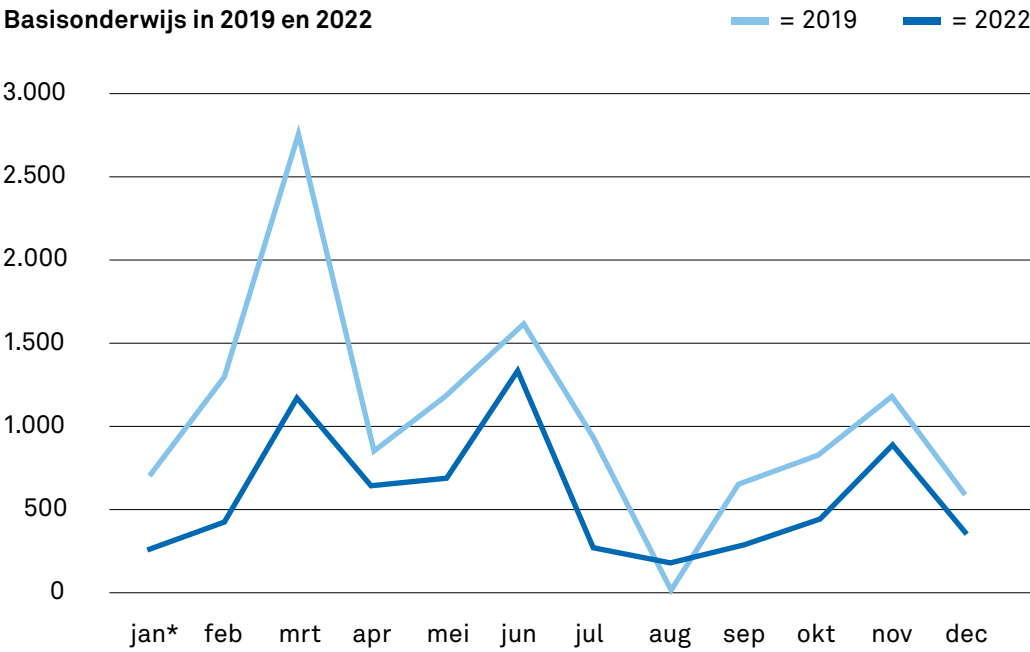
scholen verspreid, nieuwe nieuwsbrief-contacten gewonnen en een social media en e-mailmarketingcampagne voorbereid (gepland: begin 2023).

2022 werd een jaar van herstel: in onderstaande tabel is te zien hoe in de loop van 2022 het aantal leerlingen per maand steeds dichterbij het aantal van 2019 kwam. Het voorjaar was een moeilijke periode omdat een groot deel van de

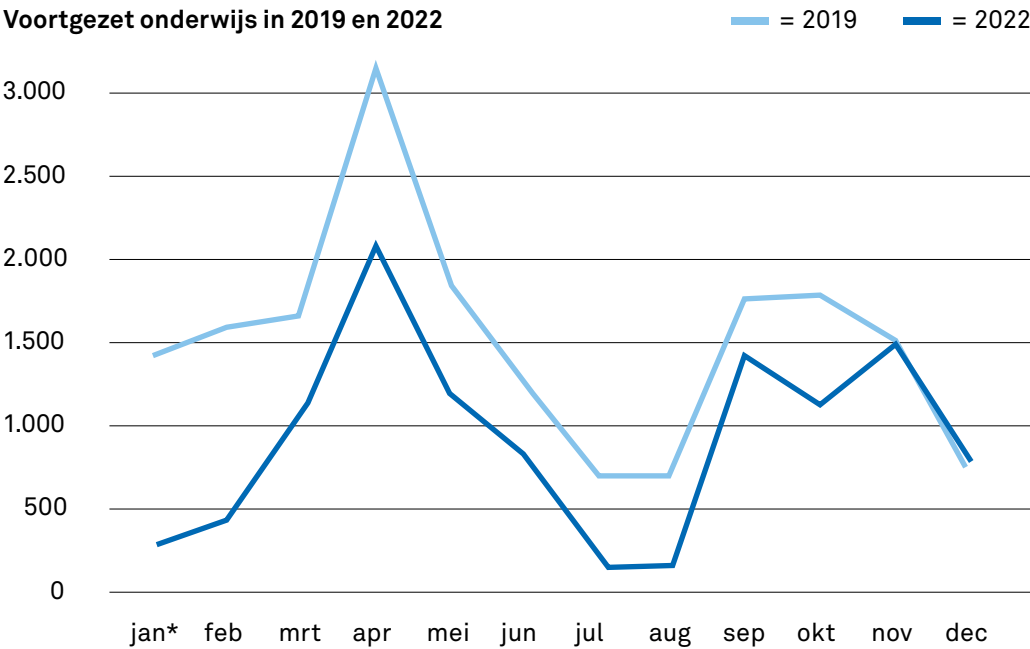
museumdocenten uitviel door ziekte: begin 2023 is er daarom een oproep uitgegaan voor nieuwe museumdocenten/rondleiders.

In 2022 is gewerkt aan het uitbreiden van online educatie met o.a. nieuwe interactieve schoolplaat over de herijkte canonvensters VOC en WIC en slavernij. Ruim 500 basisschoolleerlingen hebben een online rondleiding gekregen door het

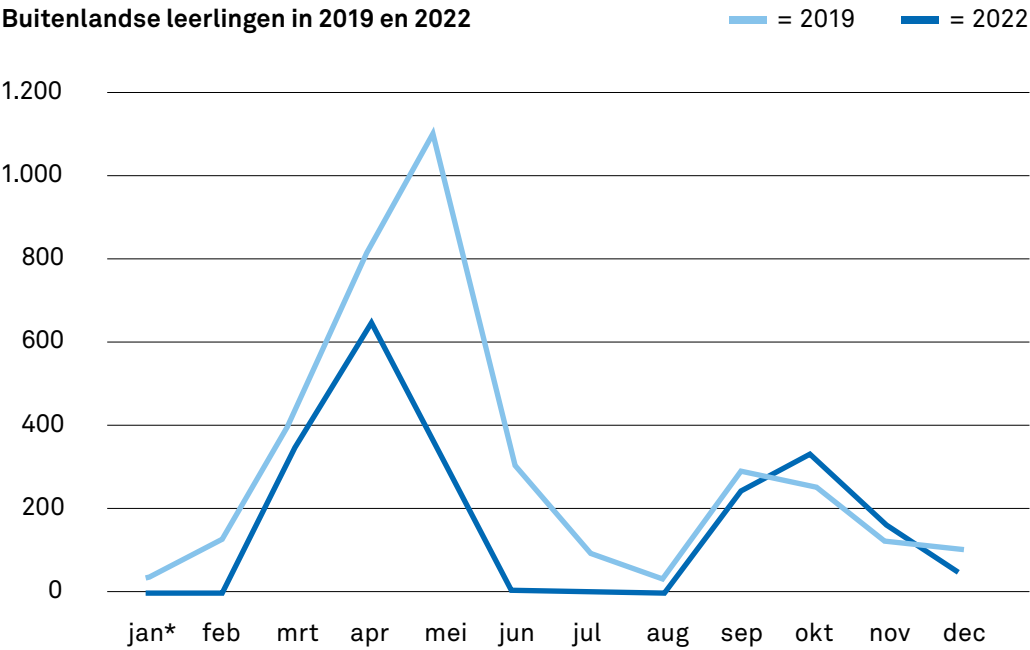
Basisonderwijs in 2019 en 2022

Voortgezet onderwijs in 2019 en 2022

Buitenlandse leerlingen in 2019 en 2022

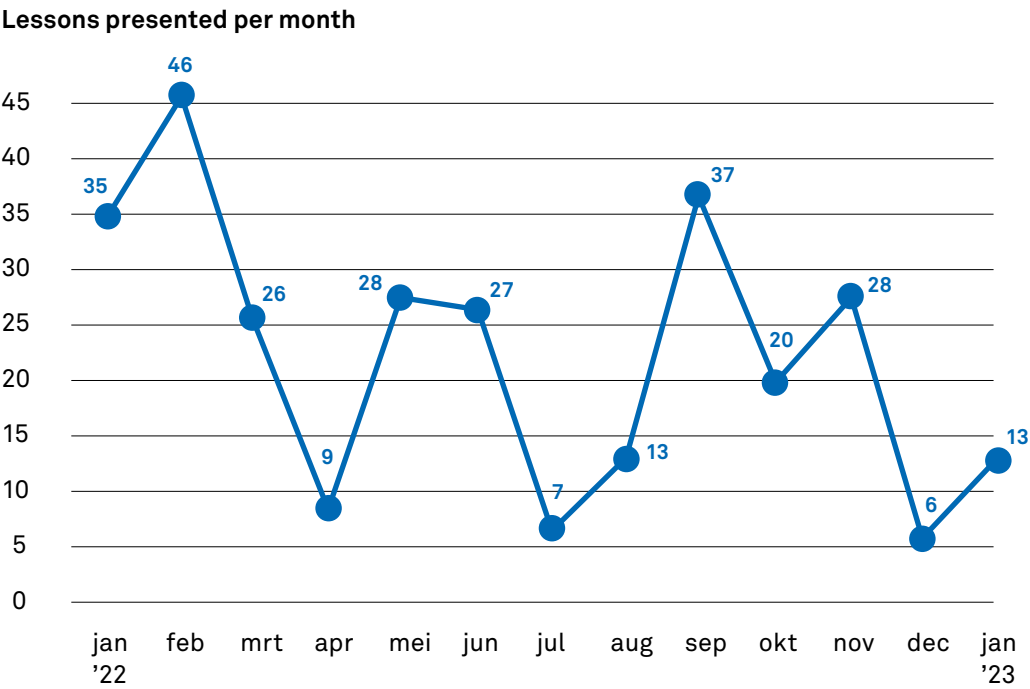

museum en via het platform LessonUp zijn veel leerlingen in contact gekomen met de collectie van Het Scheepvaartmuseum. De onderstaande cijfers moeten met 25 (gemiddelde klasgrootte) vermenigvuldigd worden om een idee van het bereik te krijgen.

Meerstemmigheid
Deze beleidsperiode zal meerstemmigheid beter geborgd worden in de educatieprogramma's, o.a. door middel van een online vragenlijst. Vanwege het beperkte

onderwijsbezoek in 2020 en 2021, is besloten deze meting kwalitatief af te nemen. Via klankbordsessies met docenten uit het voortgezet onderwijs werd getoetst waar de behoeftes liggen rond de canonvensters VOC en WIC en slavernij. Uit de gesprekken bleek dat leerlingen zichzelf in gedeelde geschiedenissen willen herkennen, in al hun diversiteit. Ook bleken de docenten makkelijker financiële middelen te kunnen vrijmaken voor burgerschapsactiviteiten dan voor geschiedenis. Voor geschiedenisdocen-

Lessons presented per month

ten bleek de communicatie van historische tijdsvakken en de koppeling naar de (hedendaagse) leefwereld van leerlingen belangrijk; voor het vmbo zat die aansluiting volgens de docenten in representatie en in 'vakmanschap'. Deze bevindingen zijn meegenomen in de jaarplannen en het educatiemarketing-plan voor 2023.

Publieksprogramma's

De impact van de maritieme geschiedenis op het leven van vandaag is binnen de publieksprogramma's van het museum het centrale thema. Hierbij wordt gezocht naar manieren om dit voor een groter publiek zichtbaar te maken. Een mooi voorbeeld daarvan is het *LHBTI+-atelier* bij *Mens op Zee*, dat tijdens de Museumnacht (waar 4900 bezoekers waren) werd geopend.

Een ander voorbeeld is het publieksmoment dat werd georganiseerd tijdens de eerste editie van de groots opgezette *Amsterdamse Zeehavendagen*. Hier werden ervaringen gedeeld van eerste generatie arbeidsmigranten werkzaam in de Amsterdamse haven. Contentmaker en museumprofessional Ahmed Emin Batman interviewde drie gepensioneerde havenarbeiders met een Turkse migratieachtergrond. In samenwerking met het museum werden deze verhalen verwerkt in een toegankelijk filmpje dat voorafgaand aan de Zeehavendagen werd ingezet om meer verhalen los te maken. Dit resulteerde in een intiem publieksevenement voor mensen (en hun familieleden) die voor werk in de Amsterdamse haven naar Nederland waren verhuisd.

Enkele hoogtepunten uit de publieksprogramma's van 2022:

- Op zondag 30 januari vierde het museum de *heropening* van de culturele sector na de lockdown met een aantal extra activiteiten voor jong & oud in het museum: extra speedrondleidingen, het tekenprogramma Zee van papier en een gratis leukerij bij de koffie. Een feest om eindelijk weer bezoekers te mogen ontvangen.
- Op *Bevrijdingsdag* werd een themarondleiding aangeboden rondom oorlog en vrijheid in het Rampjaar (1672).
- Tijdens het *Hemelvaartweekend* vierde het museum met het Watersportverbond de opening van het vaarseizoen, tevens de start van de eerste officiële *Dutch Water Week*, met onder meer suppende en zeilende kinderen.
- In juni nam Het Scheepvaartmuseum deel aan de eerste editie van de *Amsterdamse Zeehavendagen*, met gastschepen, laagdrempelige familieprogrammering, een bootverbinding met Museum 't Kromhout en met instaprondleidingen over migratie.
- Op 1 juli, *Keti Koti*, herdenkt en viert Nederland de afschaffing van slavernij in Suriname en op de Antillen. Het museum organiseerde een (gratis) heri heri maaltijd op het Open Plein voor zowel bezoekers als medewerkers. Die dag vond ook de opening plaats van het Atlantische Venster: *Decoding the Atlantic World*.
- Op 5 november vond weer een *Museumnacht* plaats. Met een divers programma rondom de tentoonstelling *Mens op Zee*: doorlopende workshops op het Open Plein, een muzikaal divers programma met WIES en Babs. Verder een performance van Sites of Memory, een gesprek rondom LHBTI+ op zee met Aynouk Tan, Thorn de Vries en Bob van de Poll en rondleiders op zaal.

Familieprogrammering

De familieprogrammering van Het Scheepvaartmuseum heeft altijd een inhoudelijke link met het museum en de collectie, en is tegelijkertijd laagdrempelig en geschikt voor uiteenlopende leeftijden. Na de opening van de tentoonstelling *Duiker Doris*, is gestart met een publieksprogramma voor de jongste kinderen (2+) en hun familie/begeleiders. In de zomervakantie sloten we aan bij thema's uit *Decoding the Atlantic World* waarbij families kleurrijke vlaggen maakten die pasten bij hun (wens)dromen en acties. Tijdens het paasweekend konden bezoekers op zoek gaan naar "schilder-eien" (fragmenten van kunstwerken) in de tentoonstellingszalen. In november, in de aanloop naar Sinterklaas, kon de slaapkamer van Sint-Nicolaas bezocht worden aan boord van het stoomschip *Christiaan Brunings*. Een groot succes dit jaar was de kerstvakantie waarin het museum samenwerkte met Cinekid, de organisatie die kinderen in Nederland wil laten kennismaken met film. In een 'pop-up bios' was de gloednieuwe VPRO-serie *Lampje* te zien (naar het boek van Annet Schaap, *Gouden Griffel* 2018) over een vuurtorenwachtersdochter en een zeemeermens. Verder was er het populaire Cinekid-green screen waar men 'familieportretten op zee' kon maken, en er was een doe-hoekje waar families samen aan een animatiewiel met zeilbootjes werkten. Voor het eerst sinds de Covid-19 uitbraak behaalde het museum weer hoge bezoekersaantallen van (soms) meer dan 2000 bezoekers per dag. Het partnership met Cinekid werd door beide partijen positief geëvalueerd en wordt voortgezet in 2023.

Kleinschalige of experimentele activiteiten

Dit jaar nam het museum voor het eerst deel aan Black Achievement Month in oktober: op de websites van beide organisaties werd de kleurrijke vlaggenactiviteit op het Open Plein gepromoot. Een rondleiding en artists' talk met Sites of Memory-kunstenaars Jarrett Erasmus, Raul Barlai en het Hoofd Educatie en Inclusie van het museum vond op 30 oktober plaats.

Het gesprek werd geleid door moderator Raissa Biekman en er was een keynote van auteur Lara Nuberg over de VOC-vlaggen. De 25 deelnemers waardeerden deze activiteit met het cijfer 8.

Samenwerkingen en netwerken
Het museum participeert actief in het netwerk van International Congress of Maritime Museums (ICMM). Met het Mystic Seaport Museum en het National Maritime Museum (NMM) in Greenwich lanceerde Het Scheepvaartmuseum de webinar serie ‘Global Conversations’, een serie die onder andere door het Network of European Museum Associations (NEMO) als voorbeeld van goede internationale samenwerking beschouwd wordt. Tijdens het ICMM-congres in Halifax werd bekend gemaakt dat Het Scheepvaartmuseum samen met de collega musea het Zuiderzeemuseum, Maritiem Museum Rotterdam en MAS Antwerpen is gekozen om in 2024 dit internationale congres te organiseren.

Verder werkt het museum met onder meer het Zuiderzeemuseum, Maritiem Museum Rotterdam, Museum Dorus Rijkers en vele regionale maritieme musea aan een subsidieaanvraag in het kader van 200 jaar KNRM (2024). Het project bestaat uit onder meer een nationale fotografie opdracht en een crowd sourcing project waarin verhalen van redders én van geredde personen op zee verzameld worden.

Het Scheepvaartmuseum is voorzitter van het samenwerkingsverband Expeditie Oosterdok waarbij 13 culturele instellingen en 30 bedrijven zijn aangesloten. Dit netwerk organiseert buurtactiviteiten zoals de Amsterdamse Waterspelen. Daarnaast is het museum actief betrokken bij de Plantagebuurt waarmee in 2021 een subsidieaanvraag is ingediend voor de realisatie van een duurzame verbinding over water, de zogenaamde cultuurferry.

Publieksbereik

Publiek: bezoekers & gebruikers
De eerste maanden na heropening na de lockdown moesten bezoekers de weg naar het museum nog terugvinden. Tot en met 25 februari waren er ook nog beperkende maatregelen van toepassing zoals mondkapjes en QR-codes.

In 2022 trok het museum in totaal 257.870 bezoekers. Dit is 83% van het aantal bezoekers in 2019. Het totaal aantal bezoekers van 2022 werd positief beïnvloed dankzij het aandeel van bezoekers van evenementen.

Willem van de Velde & Zoon trok ook in de laatste maanden van de looptijd veel cultuurliefhebbers. Dankzij een verlenging van de tentoonstelling werden de doelstellingen voor dit project - ondanks de lockdown - alsnog behaald: uit publieksonderzoek bleek dat voor 47% van de bezoekers deze tentoonstelling de reden

voor een bezoek was. De publiciteitscijfers en goed presterende online content hielpen om ook in de laatste maanden nog een boost te geven aan de bezoekersaantallen.

Bezoekersaantallen van buitenlandse toeristen zijn nog niet op het peil van voor Covid-19 maar in onderstaand overzicht is te zien dat zij in 2022 zeker weer aan het terugkeren zijn. Dit is in lijn met de cijfers vanuit NBTC en Amsterdam Partners.

In de schoolvakanties trekt het museum veel bezoekers met kinderen: met als hoog-scorende weken dit jaar de zomervakantie en de kerstvakantie. Het museum zet zich in om lokaal en regionaal publiek met kinderen tot een bezoek te verleiden. De combinatie van de kwalitatief hoogwaardige publieksprogrammering, het uitdelen van terugkomkaartjes (na onderwijsbezoeken) en de toegankelijke nieuwe familietentoonstelling *Duiker Doris* hebben hier in 2022 zeker aan bijgedragen.

Bezoekcijfers	2022	% totaal	2019	% totaal	2022 t.o.v. 2019	2021	% totaal	2022 t.o.v. 2021
Buitenlandse toerist	67.019	26%	107.090	34%	-37%	20.082	15%	234%
Cultuur- en maritieme liefhebber	67.212	26%	78.627	25%	-15%	41.650	31%	61%
Dagjestoerist	39.886	15%	49.863	16%	-20%	26.803	20%	49%
Onderwijs	30.374	12%	45.656	15%	-33%	10.816	8%	181%
Evenementbezoeker	52.348	20%	28.597	9%	83%	33.112	25%	58%
Professional	1.031	0%	776	0%	33%	396	0%	160%
Totaal	257.870		310.609		-17%	132.859		94%

Online-strategie

Bezoekers weten de website van het museum goed te vinden. Pagina’s die gerelateerd zijn aan een fysiek bezoek zoals informatie over de openingstijden, prijzen, tentoonstellingen, route en tickets blijven onverminderd goed bezocht.

website	2021	2022	groei %
aantal bezoeken (sessies)	543.020	633.351	16,63%
aantal unieke bezoekers	414.636	496.601	19,77%

De social mediakanalen blijven groeien. Niet alleen qua volgers maar ook qua bereik. De grootste groei heeft LinkedIn doorgemaakt met 16%. Instagram heeft een groei doorgemaakt op het gebied van bereik en engagement: 1,3 miljoen bereik (t.o.v. 225.000 in 2021). Twitter groeide gestaag door in het aantal volgers maar daalde in november toen Elon Musk het mediabedrijf overnam. Het aantal gebruikers van Twitter lijkt nu iets gestabiliseerd, en omdat er nog veel trouwe volgers van het museum op dit kanaal zitten behoudt het museum het account.Facebook heeft een groei doorgemaakt van ruim 5% met een piek bereik rondom *Willem van de Velde & Zoon*, een piek in de zomervakantie en rondom de Museumprijs campagne.

aantal volgers	2020	2021	% t.o.v. 2020
Facebook	14.687	14.902	1%
Twitter	10.681	10.729	0%
Instagram	5.704	6.824	20%
LinkedIn	3.608	4.061	13%

De inschrijvingen voor de algemene nieuwsbrief zijn gegroeid naar 11.759, een stijging van ruim 28% t.o.v. 2021. Door het gebruik van een nieuwsbrief pop-up op de website en de inschrijvingen via ticketkopers nemen de inschrijvingen flink toe.

Museumprijs campagne Beste buur

De campagne rondom de nominatie en uiteindelijke winst van Het Scheepvaartmuseum voor de VriendenLoterij Museumprijs 2022 gaf aan het einde van het jaar een enorme boost aan de online zichtbaarheid en interactie op social media. De bereidwilligheid van het netwerk om de stemoproep te delen was enorm en mede dankzij deze support mag Het Scheepvaartmuseum zichzelf het hele jaar 2023 Museum van het Jaar noemen. De campagne zorgde voor enorme free publicity en zichtbaarheid in buurt en stad. Dit alles resulteerde in 40% van alle publieksstemmen en zo werd Het Scheepvaartmuseum op 1 december verrast met de VriendenLoterij Museumprijs en het bijbehorende prijzengeld van € 100.000. Met dit bedrag kan het museum het project *Thuishaven* ontwikkelen, en een nog betere ‘buur’ worden.

Publieksonderzoek & doelgroepenbeleid

Het doelgroepenbeleid van het museum was aan een update toe: de afgelopen jaren is er vooral onderzoek gedaan onder bezoekers die het museum al weten te vinden. Onderzoeksbureau Motivaction heeft een nieuw onderzoek uitgevoerd onder 10.000 Nederlanders, al dan niet al bekend met het museum. Hieruit kwam een aantal doelgroepen naar voren die voor programmering en marketing de komende jaren het meest kansrijk zijn om op te focussen.

Zeemagazijn

Het magazine is de afgelopen jaren geëvolueerd naar een belangrijk middel om de diverse stakeholders van het museum te informeren: over collectie, onderzoek, partnerships en programmering. Ook in de vormgeving is hierin een slag gemaakt, om zo ook met vorm

en beeld beter zichtbaar te maken waar Het Scheepvaartmuseum voor staat. Het nieuwe ontwerp kenmerkt zich door duidelijk herkenbare artikelen, meer kleur, een grotere rol voor beeld: dit alles in lijn met de huisstijl van Het Scheepvaartmuseum.

Binden met het publiek buiten het museum

Ook in 2022 investeerde het museum in zichtbaarheid buiten de museummuren en in zijn rol als kenniscentrum. Voor *Mens op Zee* was het museum eind augustus vertegenwoordigd in de *Cultuurtuin* op de Uitmarkt en op het Geschiedenis Festival in Haarlem. Het nieuwe concept *Cultuurtuin* om cultureel aanbod te promoten was teleurstellend en leverde het museum, en andere instellingen, helaas niet veel op. Het Geschiedenis Festival gaf het museum echter een zeer succesvolle zichtbaarheid bij meer dan 1.000 aanwezige geschiedenisfans.

Via publicaties in o.a. Zeilen Magazine, Historisch Nieuwsblad, Ons Amsterdam, Residence, Tableau en Museumtijdschrift wil het museum zich blijven profileren als museum voor fans van watersport en geschiedenis, maar ook voor liefhebbers van hedendaagse kunst en bijvoorbeeld fotografie.

3. Duurzame organisatie

Inleiding en doelstelling

Het museum wil een duurzame organisatie zijn en ervoor zorgen dat het wendbaar en weerbaar de toekomst ingaat door duurzame inzetbaarheid van mensen, gebouwen en vermogen.

Het Scheepvaartmuseum wil uiterlijk in 2030 een ecopositief museum zijn en werkt er hard aan om met een duurzame bedrijfsvoering de eigen ecologische voetafdruk te reduceren. Zo zijn op alle onderdelen (asset, beheer en gebruik) BREEAM-certificaten behaald, waaronder begin 2023 het BREEAM Assessment op de onderdelen Beheer en Gebruik met een score van 'Very Good'.

Het museum heeft een actief Green Team onder de medewerkers. In de programmering wil het museum ecopositieve impact maken door bezoekers en partners te bewegen tot duurzame keuzes: met tentoonstellingen, samenwerkingen, programmering, maar ook door het ont-

plooien van initiatieven binnen de sector. In 2022 is de website ATLAS gelanceerd, een kennisplatform en online toolkit als aanzet voor de verduurzaming van de museumwereld. Voorafgaand aan de presentatie van ATLAS organiseerde Het Scheepvaartmuseum een sessie met creatief ontwerpbureau Slijpstof en partners van binnen en buiten de museumwereld. Oplossingen uit deze bijeenkomst, plus handige gereedschappen en best practices van andere instellingen werden samengebracht in de online toolkit met dossiers over gebouw, tentoonstelling, kunstenaar en bezoeker. Dit initiatief van Het Scheepvaartmuseum werd gesteund door het Mondriaan Fonds.

Het museum heeft een milieubeleidsplan dat is opgedeeld in acht thema's, die corresponderen met de thema's uit de BREEAM-certificering. Dezelfde indeling wordt gehanteerd voor het duurzaamheidsjaarverslag waarin wordt teruggeblikt op de

behaalde resultaten van de doelstellingen uit het milieubeleidsplan. Het museum stelt ook een (update) van een energiebeleid op, ook onderdeel van BREEAM. Dit plan beschrijft de verduurzaming van het gebouw op het gebied van energie. Het beleid heeft verder betrekking op transport, inkoop, afvalbeheer en huisvesting.

De samenwerking met Deloitte resulteerde in 2022 in de formulering van drie doelstellingen die bijdragen aan het bereiken van de duurzaamheidsambities van het museum: beperken van schadelijke impact, inspireren van publiek en partners tot deelname aan de duurzaamheidstransitie(s), en het vervullen van een voorbeeldfunctie voor musea en andere organisaties (bijvoorbeeld binnen het maritieme netwerk). Samen met bureau Copper8 start het museum in 2023 met een concrete methodiek om de voortgang in genoemde doelstellingen inzichtelijk en meetbaar te maken. Het museum wil werken naar een raamwerk waarbinnen echte impact gemaakt kan worden, met betrokkenheid van de gehele organisatie.

Financieel beleid

Toelichting op resultaten

De impact van Covid-19 is in 2022 van beperkte invloed geweest. Het museum was één maand gesloten. De bezoekersaantallen zijn nog niet terug op het niveau van voor Covid-19, echter zien wij wel een stijgende lijn naar 257.870 bezoekers in 2022. De gemiddelde opbrengst per bezoeker is gestegen naar € 8,16, hierdoor zijn de opbrengsten uit ticketverkoop gestegen met ca € 1.200.000 ten opzichte van 2021 naar ca. € 2.100.000. In de meerjarenbegroting is uitgegaan van 340.000 bezoekers tegen een gemiddelde opbrengst van € 7,78 per bezoeker.

Naast de publieksinkomsten ontvangt Het Scheepvaartmuseum subsidies van het ministerie van OCW voor de verschillende activiteiten (publieksactiviteiten, beheer van collectie- en gebouwbeheer). In 2022 heeft het museum een extra bij-

drage van OCW mogen ontvangen van in totaal € 735.000 (2021 € 1.610.000).

De Vriendenloterij was ook in 2022 een van de belangrijkste partners van Het Scheepvaartmuseum. Het museum ontving de jaarlijkse bijdrage van € 400.000, een uitkering uit de geormerkte loten (€ 53.000) en inkomsten via de vip-kaart. Daarnaast zijn wij penvoerder voor het project De Cultuur Ferry, een project dat de Vriendenloterij steunt met een bijdrage van € 575.000. Tenslotte kregen wij op 1 december te horen dat wij de Vriendenloterij Museumprijs 2022 hadden gewonnen. Het thema dit jaar was 'Beste Buur'. Behalve de eer, is hier ook een bedrag van € 100.000 aan verbonden dat wij in 2023 ontvangen om het museum een thuishaven voor de buurt te maken.

De personeelskosten liggen in lijn met de meerjarenbegroting 2022. De personeelskosten zijn ten opzichte van 2021 toegenomen met ca € 350.000. Dit is voornamelijk verklaarbaar door de lagere NOW-uitkeringen ten opzichte van 2021 van ca € 420.000 (2022: € 178.000/ 2021: € 600.000).

De generieke en specifieke steunmaatregelen hebben er, samen met kostenbesparingen, toe geleid dat Het Scheepvaartmuseum een beperkt negatief resultaat uit gewone bedrijfsvoering heeft gerealiseerd in 2022 van € 225.000. Door de fusie met de Stichting Het Scheepvaartmuseum Enterprise wordt vanaf 2022 ook het resultaat van de deelneming in HSME BV meegenomen in het resultaat van het museum. Door dit resultaat en een rentevergoeding op onze banktegoeden vanaf 1 oktober 2022 komt het resultaat positief uit op € 332.000.

Een deel van dit resultaat (€ 142.000) zal worden toegevoegd aan het herstel- en innovatiefonds waarmee in de komende jaren eenmalige, duurzame en innovatieve uitgaven worden gedaan zoals de aanschaf van zonnepanelen, digitaliseren van de collectie en het realiseren van nieuwe (digitale) vormen van (onderwijs) program-

mering. Het restant van het resultaat € 190.000 wordt toegevoegd aan de algemene reserve om o.a. de nodige investeringen in de IT-infrastructuur te kunnen financieren. Hierdoor stijgt de algemene reserve van € 5.200.000 per jaareinde 2021 naar € 5.200.000 per jaareinde 2022. Het totale eigen vermogen blijft boven de tussen musea afgesproken norm voor het weerstandsvermogen. Deze norm definieert het weerstandsvermogen als het hoogste van:

- Het eigen vermogen dat nodig is om op de korte en middellange termijn tegenvallers in de exploitatie op te vangen;
- Het eigen vermogen dat op de langere termijn nodig is om te voldoen aan de kapitaalbehoefte van de instelling.

Risicobeheersing

Risicomanagement is een integraal onderdeel van het gevoerde beleid en

is opgenomen in de jaarplanning van Het Scheepvaartmuseum. Risico's worden onderverdeeld in de volgende onderwerpen: publiek en overige stakeholders, collectie/presentatie, huisvesting/veiligheid, ICT/beveiliging, personeel/organisatie en financieel/fiscaal. Genoemde onderwerpen worden jaarlijks in verschillende bijeenkomsten besproken met een beschrijving van risico's en eventuele bedreigingen, de beoordeling van risico's en de te nemen maatregelen en verantwoordelijkheid. De directie is goed op de hoogte van de belangrijkste risico's en onzekerheden binnen de branche en ziet erop toe dat de interne risicomanagements- en controlesystemen, waarmee binnen de organisatie brede risico's worden beheerst, adequaat werken. Financiële risico's zijn vastgelegd in de managementinformatie en worden periodiek geanalyseerd waarna de strategie eventueel wordt bijgesteld.

- Een van de grote risico's betreft een digitale inbreuk op het netwerk van Het Scheepvaartmuseum waardoor er data verloren gaat en/of Het Scheepvaartmuseum zijn (digitale) deuren niet kan openen voor het publiek.
- Als groot risico voor 2022 is ook de stijging van de energieprijzen benoemd.

Andere grote risico's van de organisatie zijn:

- Tegenvallende bezoekersaantallen en/of teruglopende inkomsten, waardoor de financiële resultaten en positie worden verzwakt.
- Onvoldoende bestendige subsidie-inkomsten ter dekking van de beheers- en onderhoudskosten van het museumgebouw en depot over de lange termijn. de financiële resultaten en positie worden verzwakt.

HR-beleid

Interne organisatie

Na de ingrijpende Covid-19 periode zijn de meeste medewerkers in maart 2022 weer fysiek teruggekeerd op hun werkplek. Medewerkers hebben zich flexibel getoond en de organisatie heeft een eerste weg gevonden in hybride werken. Een tegenslag hierbij was de ransomware aanval in juni. De gevolgen van deze aanval zijn zeer merkbaar (geweest) in de organisatie. Medewerkers werden in hun dagelijks werk geconfronteerd met geen toegang tot de digitale werkplek en systemen en moesten daarom versneld over gaan op werken in een nieuwe MS Office omgeving, met nieuwe hardware. Deze situatie heeft veel geduld en veerkracht van medewerkers gevraagd. Met onder meer de komst van een interim hoofd bedrijfsvoering per oktober en een interim informatiemanager ICT is gewerkt aan een analyse en een verbeterplan voor ICT, als ook een vaste personele invulling van het ICT-team.

Een mooie opsteker eind 2022 was de toekenning van de Museumprijs 2022. Niet alleen het winnen van de prijs, maar ook de campagne in aanloop hiernaartoe, hebben gezorgd voor veel verbinding en trots onder de medewerkers.

Personeelsbestand in cijfers

werkzame personen

	huidig boekjaar			vorig boekjaar		
	aantal personen	aantal FTE / uren	bedrag	aantal personen	aantal FTE / uren	bedrag
uren werkweek FTE		36 uur			36 uur	
werknemers in vaste dienst (onbepaalde tijd)	56	49,7	2.245.524	48	40,7	2.000.662
werknemers in vaste dienst (bepaalde tijd)	24	10,1	429.727	27	16,1	702.695
ingehuurde zelfstandigen / freelancers	59	3,2	358.017	42	1,7	194.341
overige werkzame personen	120	12,2	581.971	76	5,4	234.193
stagiaires	7	1,1	4.538	8	1,8	7.256
vrijwilligers	26	3,8	-	24	3,9	-

In 2022 zijn 19 medewerkers uit dienst gegaan bij het museum en worden 15 nieuwe medewerkers aangenomen op basis van een jaarcontract. Daarnaast starten 5 nieuwe fellows en een trainee fondsenwerver. In 2021 stroomden 11 nieuwe medewerkers in en 9 medewerkers uit.

- De gemiddelde leeftijd van medewerkers in het museum stijgt licht, met 46,03 jaar ten opzichte van 44,92 jaar in 2021.

- Leeftijdsklassen 30 – 39 jaar en 40 – 54 jaar zijn het meest vertegenwoordigd met in totaal 42 medewerkers van de in totaal 66

- De gemiddelde deeltijdfactor is 0,91 fte

- De verdeling vrouw-man is gelijk, met 33 vrouwen en 33 mannen

- Op de leidinggevende laag is de verdeling 9 vrouwen en 7 mannen

Fair Practice Code

Het Scheepvaartmuseum onderschrijft en past de Fair Practice Code toe als gedragscode voor ondernemen en werken in de kunst-, cultuur- en creatieve industrie. Het museum biedt transparante arbeidsvoorwaarden en zorgt dat het HR-beleid aansluit bij de kernwaarden in de Fair Practice Code: eerlijke vergoeding, transparante bedrijfsvoering, meer inclusiviteit in de sector en vertrouwen. Dit is uiteraard ook van toepassing op opdrachten en overeenkomsten vanuit het museum met de flexibele schil aan makers/kunstenaars, ZZP'ers, uitzendkrachten en externe projectmedewerkers. Zo is in 2022 het uurtarief van de museumdocenten marktconform bijgesteld, en is het kunstwerk Ex Voto gehuurd door het museum in overeenstemming met de opgestelde richtlijnen van de Fair Practice Code.

Ontwikkelmogelijkheden

Het museum wil blijvend investeren in ontwikkeling van zijn medewerkers in de functie, in doorgroeimogelijkheden en ontwikkeling op persoonlijk vlak. Dit betekent investeren in teamontwikkeling en in vakinhoudelijke en afdeling-overstijgende thema's zoals duurzaamheid en inclusie. Medewerkers en leidinggevenden bespreken wat nodig is om goed te starten in een nieuwe functie, te blijven bijdragen aan en behouden te blijven voor het museum, en eventueel weer een volgende stap te gaan maken. Duurzame inzetbaarheid is hierbij de kapstok om gezond, met plezier en gemotiveerd en betrokken aan het werk te blijven. Jaarlijks is een centraal opleidingsbudget beschikbaar om medewerkers te ondersteunen bij hun professionele en persoonlijke ontwikkeling. Hierbij wordt zowel gekeken naar de individuele behoeften van medewerkers als naar de organisatiedoel-

stellingen op korte en lange termijn. In de loop van 2022 werd het weer mogelijk opleidingen en trainingen fysiek te volgen in plaats van digitaal. De nadruk heeft in 2022 gelegen op teamontwikkeling - een aantal teams zijn begeleid in hun teamdynamiek met behulp van het DISC gedrags- en communicatiemodel. Vanuit de wens om een aantal trainingen uniform en collectief aan te bieden in het museum, zijn trainingen zoals leiderschapsontwikkeling en projectmatig werken doorgeschoven naar 2023.

Vanuit duurzame inzetbaarheid zijn een drietal workshops voor alle medewerkers georganiseerd:

- Workshop 'Zet jezelf op de kaart' (inzicht in persoonlijke gedrags- en communicatiestijl)
- Workshop 'Lekker in je vel' (fysiek en mentaal gezond op het werk)
- Workshop 'Mijn museum als thuishaven' (wat betekent werken in een inclusieve organisatie)

Resultaten medewerkersonderzoek

In februari 2022 is het tweejaarlijkse medewerkersbetrokkenheidsonderzoek uitgevoerd door een extern bureau. Eén van de aandachtspunten uit dit onderzoek betreft beloning. Een punt dat, zeker tegen de achtergrond van de huidige prijsontwikkelingen en arbeidsmarkt, goed te begrijpen is. Bovendien is beloning een vorm van waardering en wil het museum waardering voor de inzet van medewerkers laten blijken. Daarnaast is gekeken hoe waardering op een andere manier concreet kan worden gemaakt, bijvoorbeeld door deze te vertalen naar aantrekkelijke secundaire arbeidsvoorwaarden. Het Scheepvaartmuseum biedt een scala aan voorzieningen waaronder een goede pensioenregeling, personeelskorting in de museumwinkel en het café-restaurant, vrijkaarten en de mogelijkheid om een cursus of opleiding te volgen.

In een anonieme poll op intranet is de medewerkers gevraagd aan te geven welke secundaire arbeidsvoorwaarden ze belangrijk vinden. Medewerkers hebben gestemd op aanvullende arbeidsvoorwaarden op gebied van mobiliteit, vitaliteit en flexibiliteit. Deze uitkomst heeft concreet tot verbeteracties voor het medewerkersrestaurant geleid, zoals meer aandacht voor gezond en gevarieerd eten. Daarnaast gaat het museum in 2023 deelname aan Bedrijfsfitness Nederland en het Nationale Fietsenplan aanbieden.

Duurzaam huisvestingsbeleid

In juli 2022 heeft het ministerie van OCW het museum per brief geïnformeerd over het huisvestingsstelsel Rijksgesubsidieerde Musea. De periode 2017-2022 betrof een pilot om te zien of musea zoals Het Scheepvaartmuseum die huren van het Rijksvastgoedbedrijf (RVB), goed huisvaderschap uitoefenen over hun gebouwen. De pilot is in 2020 en 2021 geëvalueerd. Uit deze evaluatie is naar voren gekomen dat musea zelf zeggenschap willen hebben over beheer en onderhoud van de panden waarin zij gehuisvest zijn. Ook Het Scheepvaartmuseum wil zelf verantwoordelijk blijven omdat hiermee maximale grip kan worden gehouden op de kwaliteit van het beheer en kosten efficiënter gewerkt kan worden. OCW heeft geconcludeerd dat de musea die geen dienstverlening afnamen bij het RVB cultureel ondernemender waren en goed huisvaderschap uitoefenden. Deze conclusie leidt ertoe dat OCW na de pilotperiode de ingeslagen weg blijft volgen en musea zelfstandig het beheer en onderhoud laat doen.

Het streven om het definitieve stelsel met het sluiten van nieuwe huurcontracten per 1 januari 2023 in te laten gaan is met een jaar uitgesteld naar 1 januari 2024. 2023 wordt een overgangsjaar. Door de huidige ontwikkelingen op het gebied van klimaat is verduurzaming een integraal onderdeel van de instandhouding geworden.

Het Scheepvaartmuseum heeft zich tot doel gesteld om het energieverbruik te verlagen, mede door het reduceren van het gasgebruik en het creëren van extra geklimatiseerde tentoonstellingszalen. Het is gelukt om het energiegebruik sterk te reduceren in 2022 binnen de bestaande huisvesting. Door alle verduurzamingsaanpassingen is het gasverbruik vanaf 2016 sterk gedaald, o.a. door aanpassingen in de WKO-installatie.

Er is voor gekozen om de reductieresultaten te vergelijken met 2019 i.v.m. Covid-19.

In onderstaande tabel is te zien dat het gasverbruik met 90% is afgenomen in 2022.

Gasverbruik	2019	2022
	61.029m³	6.134m³

In onderstaande tabel is te zien dat het elektraverbruik met 13% is afgenomen in 2022.

Electriciteitsverbruik	2019	2022
	2.741.700 kW/h	2.396.000 kW/h

De afdeling Gebouwbeheer is gestart met de voorbereidingen voor het ontwikkelen van een duurzamere manier om het Open Plein te klimatiseren. Hiervoor zal o.a. een luchtbehandelingskast in de gewelven geplaatst worden die is gekoppeld aan de WKO-installatie. Dit project zal in 2023 worden uitgevoerd.

Daarnaast is het gebouwbeheerssysteem (GBS) doorlopen en geoptimaliseerd waardoor installaties niet onnodig in bedrijf zijn.

Het Scheepvaartmuseum heeft verder forse energiebesparing behaald door o.a.

het eerder aftoeren van luchtbehandelingskasten 's nachts, zonder dat de collectie in gevaar komt. Deze nachtverlaging kon in 2022 worden ingezet mede dankzij de vele investeringen die de afgelopen jaren zijn gedaan in de (bestaande) techniek. De temperatuur en het vochtgehalte zijn stabiel gebleven. Naar verwachting resulteert dit in 2023 in een daling van elektraverbruik van ca. 25%.

De verouderde dak ventilatoren zijn vervangen door energiezuinige, toeren geregelde ventilatoren. Met dit type ventilator is het veel makkelijker aanpassingen te doen of bijvoorbeeld nachtverlagingen in te stellen.

In het museum depotgebouw zijn in vier luchtbehandelingskasten de ventilatoren verduurzaamd, hierdoor kunnen de luchthoeveelheden worden aangepast. Met een externe partij heeft het museum een plan gemaakt voor het aanpassen van de huidige klimaatcondities. Dit verkort de terugverdientijd en levert een forse energiebesparing op.

Het vervangen van de huidige verlichting door energiezuinige ledverlichting is een goede stap in het verduurzamingsproces en in 2022 al zoveel mogelijk afgerond. De armaturen waren gedeeltelijk aan vervanging toe. In totaal zijn er ca. 800 armaturen vervangen.

De afdeling Gebouwbeheer heeft verder onderzoek gedaan naar de mogelijkheid om zonnepanelen te plaatsten op het dak van het museumgebouw, waarbij wordt gekeken naar een groter plan met meer beschikbare ruimte voor zonnepanelen en daardoor een hoger rendement.

Funderingsonderzoek

In 2022 is het funderingsonderzoek van de voeting aan de buitengevels uitgevoerd door het Rijksvastgoedbedrijf (RVB). Er zijn inspecties geweest o.a. met duikers die de daadwerkelijke staat van de fundering onder de voeting hebben bekeken. Het onderzoek heeft inzicht gegeven in de verwachte restlevensduur en de staat van

de houten constructie. Steekproefsgewijs zijn er door duikers 180 houtmonsters genomen om de kwaliteit van de paalfundering vast te stellen. Daarnaast heeft er een o.a. een bouwkundige inspectie plaatsgevonden van de voeting en van scheurvorming in het museum. In 2023 staan verdere rondgangen gepland bij Het Scheepvaartmuseum om het dossier zo compleet mogelijk te maken. Er wordt ingezet op een breder perspectief, de functie die de voeting heeft t.o.v. het gebouw als geheel en wat mogelijke effecten van problemen met de voeting kunnen zijn of worden. Voor Het Scheepvaartmuseum is het van belang ervoor te zorgen dat het onderzoek niet te smal of beperkt uitgevoerd wordt. Onderzoeken en herstelplannen worden verder door het RVB voortgezet in 2023. De financiële kosten voor de onderzoeken en herstel van de voeting zijn voor het Rijksvastgoedbedrijf en vallen buiten het MOIP.

Meerjarig onderhouds- en investeringsplan

Het Meerjarig Onderhoud en Investerings Plan (MOIP) dat door het museum in 2019 in gebruik is genomen is herzien in 2022. De toevoegingen in 2022 betreffen voornamelijk vervangingsinvesteringen. Gezien de hoge inflatie en bijbehorende kostenstijgingen is een extern adviseur gevraagd om een inflatiecorrectie toe te voegen in het MOIP. Deze is gesteld op 8% in 2022 en 3% in de jaren erna.

De volgende investeringen zijn mede uit het MOIP bekostigd:

- Vervangen verouderde dak ventilatoren
- Vervangen van 800 armaturen ledverlichting
- Regelkasten aanpassen
- Investeren beveiligingstechniek

De grootste investering betrof het groot

onderhoud schilderwerk en restauratie buitengevels welke Europees is aanbees-
teed.

De werkzaamheden, o.a. hout- en schilderwerk - waarbij pleisterwerk en dakpannen werden nagekeken en waar mogelijk hersteld - startten in de tweede week van april en zijn eind 2022 afgerond. In totaal zijn er meer dan 300 ramen en ruim 50 deuren geschilderd. Tijdens de restauratie zijn duurzame investeringen gedaan, zoals een pilot voor het plaatsen van 280 stuks dubbelglasruitjes op de derde verdieping op plekken waar monumentenglas was toegepast. Uiteindelijk is het project binnen budget afgerond en financieel dekkend volgens het MOIP.

Governance code cultuur

Organisatie en bestuur

Het Scheepvaartmuseum laat zien hoe sterk de maritieme wereld en de samenleving verbonden zijn en welke impact dit heeft op het leven van zoveel individuen - want de maritieme wereld is verankerd in grote thema's en in ons dagelijks leven. Het Scheepvaartmuseum is de plek om deze thema's en maatschappelijke vragen bespreekbaar te maken en met publiek en experts te delen.

Het Scheepvaartmuseum past de principes en de aanbevelingen toe van de Governance Code Cultuur 2019, waarbij in de gesprekken tussen directeur, managementteam, ondernemingsraad en

raad van toezicht wordt geprobeerd om zorgvuldig en bewust met deze principes om te gaan. Daar waar van de code wordt afgeweken wordt dit uitgelegd en vastgelegd in het jaarverslag.

De werking van de code wordt jaarlijks geagendeerd op de eerste vergadering van de raad van toezicht met de directeur-bestuurder. De werking van de code wordt getoetst en waar nodig opnieuw vastgelegd in een raad van toezicht reglement en een directie-bestuursreglement. Beide reglementen worden ook met de ondernemingsraad besproken.

Het museum werkt volgens het raad-van-toezichtmodel. De in 2022 gewijzigde juridische structuur is aangepast in de statuten en de reglementen waarbij de bepalingen vanuit de Wet bestuur en toezicht (WBTR) betreffende tegenstrijdig belang, belet en ontstentenis en meervoudig stemrecht zijn aangepast. Directeur-bestuurder, managementteam en toezichthouders zijn onafhankelijk, handelen integer, zijn alert op belangenverstrengeling en vermijden ongewenste belangenverstrengeling. De directeur-bestuurder is verantwoordelijk voor een goede omgang met de stakeholders. Daartoe is een nieuwe opzet gemaakt voor het beter en efficiënter organiseren van stakeholdersmanagement. Het onderwerp stakeholders is als portefeuille belegd bij de voorzitter van de raad van toezicht en staat regelmatig op de agenda bij overleg tussen directeur-bestuurder en de raad van toezicht.

Toe zien op goed bestuur vond in 2022 plaats o.a. door in de maandelijkse medewerkersbijeenkomst extra aandacht te besteden aan het onderwerp grensoverschrijdend gedrag en de rol van de (interne) klachtencommissie en de vertrouwenspersoon. Bij de aanpak van ongewenste omgangsvormen, maar ook in het streven om ongewenst gedrag bespreekbaar te maken, heeft het management een belangrijke voorbeeldfunctie.

De interne gedragscode is vastgelegd in de zgn. '10 gouden regels' en de huisregels van het museum. Samen vormen de zij de basis voor gewenste omgangsvormen. Zowel de klachtencommissie als de vertrouwenspersoon houdt een registratie bij van meldingen van ongewenste omgangsvormen en koppelt dit (geanonimiseerd) terug naar het management. Als medewerkers onregelmatigheden te melden hebben die het bestuur zelf betreffen dan doen zij dat aan de voorzitter van de raad van toezicht.

De algemeen directeur is verantwoordelijk voor en geeft leiding aan het managementteam. In 2022 is gestart met het verstevigen van het managementteam naar een meer effectieve ondersteuning met betrekking tot beleidsontwikkeling en besluitvormingsprocessen. Het MT vervult hierin alleen een adviserende rol, de directeur-bestuurder neemt het besluit. Het proces van besluitvorming, incl. het aantekenen van een negatief advies, heeft meer aandacht en moet zorgvuldig worden vastgelegd. Het huidige managementteam bestaat, naast het hoofd Development, hoofd Financiën en hoofd HR, uit vier clusterhoofden: hoofd Collectie & Kennisdeling, hoofd Publiek & Programma, hoofd Bedrijfsvoering en hoofd Commerciële Zaken. Inmiddels is ervoor gekozen om de functie van hoofd Bedrijfsvoering en hoofd Financiën samen te voegen.

In 2022 had de jaarlijkse tweedaagse met het managementteam en alle afdelingshoofden als thema 'de maatschappelijke positie van het museum'. In drie dagdelen werd samen met externe sprekers aan de hand van de drie doelstellingen van het museum gesproken over o.a. internationale samenwerking, digitalisering, diversiteit & inclusie, duurzaamheid en veiligheid.

Het Scheepvaartmuseum Enterprise B.V. Het Scheepvaartmuseum heeft in 2016 Het Scheepvaartmuseum Enterprise B.V. (HSME) opgericht, waarvan de Stichting Nederlands Scheepvaartmuseum de

bestuurder is. HSME verzorgt de commerciële exploitatie van Het Scheepvaartmuseum. Hieronder vallen evenementen, het publieksrestaurant en de winkel. Daarnaast levert HSME-diensten aan het museum met betrekking tot publieksopvang, organisatie van relatieontvangsten en evenementen. In 2020 en 2021 is er vanwege de Covid-19 situatie geen gift uitgekeerd door HSME aan HSM. Deze gift van € 100.000 is in 2022 hervat. Na de Covid-19 situatie en de daardoor ontstane onzekere toekomst van de evenementenbranche heeft het museum in 2022 een onderzoek laten uitvoeren naar marktontwikkelingen voor het aantrekken van evenementen. Uit deze rapportage kwam naar voren dat de markt van de bedrijfsevenementen wordt verwacht snel te herstellen, tussen 2022 en 2024 het niveau van 2019 zal bereiken en daarna verder zal toenemen. Het monumentale museumgebouw blijft een unieke en zeer gewilde locatie voor grote en kleine congressen en evenementen, het museum als evenementenlocatie is inderdaad weer bijna terug op het niveau van 2019.

Ondernemingsraad

Aan het begin van het jaar telde de OR zes leden: vier namens HSM en twee leden die HSME vertegenwoordigden. Vanwege het vertrek uit het museum van een collega bestond de OR later in het jaar uit vijf leden. Ook in 2022 vergaderde de OR om de zes weken met de directie, waarbij de onderwerpen werkdruk en de financiën de hoofdmoot vormden. In de loop van 2022 werd – o.a. als gevolg van de grillige arbeidsmarkt – de bezetting van diverse teams een nieuw vast bespreekpunt tussen OR en directie.

In januari maakte de OR persoonlijk kennis met de nieuwe voorzitter van de raad van toezicht: Stientje van Veldhoven. In mei volgde een ontmoeting tussen enkele OR-leden en twee Arboartsen die betrokken zijn bij het museum. Halverwege het jaar werd het museum getroffen door een

aanval van ransomware. In de afhandeling van de ransomware aanval was ook een intensieve rol weggelegd voor de OR.

Ook vorig jaar sprak de OR tweemaal met Emily Ansenk, die namens de raad het contact met de OR onderhoudt. In 2022 behandelde de OR vier adviesaanvragen en vier instemmingsaanvragen. Tijdens twee bijeenkomsten voor nieuwe medewerkers kon de OR zichzelf presenteren en uitleg geven over de rol en de werkzaamheden van de OR.

Verder heeft de OR het OR-reglement geactualiseerd en schreef het jaarverslag over jaar 2021. Beide documenten werden via het intranet (NET) gepubliceerd.

Code Diversiteit & Inclusie

Doel van de code is de brede diversiteit van de Nederlandse samenleving in de culturele sector te representeren. De code bestaat uit een vijftal principes die zijn uitgewerkt in een stappenplan. In 2022 is verder gewerkt aan de drie eerste stappen uit het plan: weet waar je staat, integreer diversiteit en inclusie in je visie, en creëer commitment en draagvlak.

In 2020 is een stuurgroep gestart bestaande uit het hoofd HR, hoofd Programma & Publiek en hoofd Educatie & Inclusie. Zij zijn het eerste aanspreekpunt en aanjager binnen de organisatie en hebben in samenwerking met een adviesbureau in 2022 meerdere bijeenkomsten georganiseerd. Met de directeur-bestuurder, raad van toezicht, managementteam, en in drie bijeenkomsten met een twintigtal medewerkers van verschillende afdelingen, werd gesproken over een passende norm en persoonlijke acties die passen bij het museum op het gebied van diversiteit en inclusie. Het museum is zich ervan bewust dat werken aan diversiteit een doorlopend proces is dat draagvlak en persoonlijk commitment vereist bij de gehele organisatie. Daar ligt een grote uitdaging. Begin 2023 wordt een plan van aanpak op basis van deze gesprekken opgesteld met

enkele concrete doelstellingen en acties op basis van de vier P's: programma, publiek, personeel en partners. De verantwoordelijkheid voor uitvoering en evaluatie van deze acties zal verdeeld worden over de verschillende afdelingen.

Programma, publiek en partners

In het activiteitenplan 2021-2024 benoemt het museum de ambitie zijn publiek te verbreden en definieert het museum ouderen, jongeren, voormalig havenarbeiders en mensen uit voormalige Nederlandse koloniën als 'bijzondere gasten', gasten die het museum o.a. met kleinschalige evenementen wil bereiken zoals bijvoorbeeld de gesprekken met gepensioneerde havenarbeiders en de presentaties in het kader van Black Achievement Month. Beide evenementen werden hoog

gewaardeerd met respectievelijk een 8,8 en een 8. In 2023 is de ambitie om een nog bredere groep mensen te bereiken bij de programmering rondom o.a. de Zeehavendagen, de tentoonstelling *Mens op Zee*, de herinrichting van het VOC-schip, het herenkingsjaar Afschaffing van de slavernij en de permanente tentoonstelling over het Atlantisch gebied.

Verder is er een aantal educatieve initiatieven die bijdragen aan verbinding met lokale doelgroepen: een nieuw taalverwervingsprogramma *Verhalen over water* (Stad & Taal), met *Mens op Zee* als aanleiding, zorgde voor aansluiting bij nieuwkomers in Amsterdam (NT2-cursisten). En door een samenwerking met voorschool-aanbieder Dynamo wil het museum lokale families met een migratieachtergrond - via een taalrijk programma

rondom *Duiker Doris* - een eerste kennis-making aanbieden met het museum.

Het brede managementteam van het museum bracht in de zomer een werk-bezoek aan Studiezalen, een stichting die wekelijks 1400 kinderen begeleidt. Met hun initiatief HomeBase bereiken ze niet alleen leerlingen uit het PO en VO in een kansarme omgeving, maar proberen ze ook voor (groot)ouders en broers en zussen, en daarmee voor de gehele buurt, kansen en gelijkwaardigheid te creëren. Het Scheepvaartmuseum werkte al langer samen met Studiezalen, veelal rondom educatiebezoeken. In 2023 wil het museum deze samenwerking verder vormgeven.

Ook binnen het internationale netwerk van de ICMM-musea werd duidelijk dat er een sterke intrinsieke motivatie is om het onderwerp diversiteit te agenderen en inclusiever te programmeren. Zo wijdde Het Scheepvaartmuseum samen met de collega's van het Mystic Seaport Museum en het National Maritime Museum, Greenwich de afsluitende *Global Conversation* geheel aan het thema *Telling the Whole Story: Centering Diversity in Maritime Histories*.

Personeel

Inclusie in een organisatie begint al bij het wervingsproces. Door het meten van online respons, data bezoekers, clicks, interacties per campagne en per platform kan het effect van inzet van nieuwe kanalen beter beoordeeld worden. Het meten van inzet van wervingsmiddelen is ook onderdeel van de nieuw te bepalen strategie voor employer branding. Hiermee is het museum eind 2022 gestart, in samenwerking met bureau Brandmannen.

De samenwerking met bureau Social Capital, dat mensen met een arbeidsbeperking bemiddelt op uitzendbasis, heeft een vaste vorm gekregen. HR onderzoekt of, en voor welke functies, in de toekomst een vaste overeenkomst mogelijk is. Het museum is als nieuwe samenwerkingspartner aangesloten bij de overeenkomst

Winclusief tussen Olympia werkvertrouwen en Studiezalen. Samen wordt vanuit functiedifferentiatie gekeken naar vacatures voor kandidaten die al lange tijd niet werkzaam zijn, en voor pas afgestudeerde studenten uit de doelgroep van Studiezalen. HR brengt bij leidinggevenden en selectiecommissies het belang van inclusief werven steeds onder de aandacht. Er kan hier nog meer bereikt worden door samenhang in inclusief werven en selecteren, concrete doelstellingen, training inclusief leidinggeven en onboarding.

Door middel van workshops en lezingen (bijvoorbeeld van Rick Brink, voormalig officieus minister van gehandicaptenzaken, nu adviseur inclusie) wordt het duurzaam en inclusief personeelsbeleid onder de aandacht van de medewerkers gebracht om hiervoor zoveel mogelijk draagkracht te creëren.

In februari 2022 is in het tweejaarlijkse medewerkersonderzoek een aantal vragen opgenomen over diversiteit en inclusie. Medewerkers gaven hoge scores op stellingen als “er is gelijke behandeling ongeacht achtergrond of persoonlijke kenmerken” en “medewerker durft zichzelf te zijn”. Een kanttekening hierbij is om deze scores te plaatsen in de huidige samenstelling van het personeelsbestand. Een actiepoint dat ook wordt opgenomen in het plan van aanpak waarmee vanaf begin 2023 wordt gewerkt.

Gelieerde instellingen

Vereeniging Nederlandsch Historisch Scheepvaart Museum

De Vereeniging (VNHSM) heeft als doelstelling het bijeenbrengen, in stand houden en uitbreiden van haar verzameling maritiem-historisch (kunst-)objecten, met het oogmerk deze in Het Scheepvaartmuseum te exposeren.

Het bestuur van de Vereeniging richt zich daarbij op het volgende:

- Het werven van fondsen om de doelstellingen en kennisverbreiding te financieren;
- Het behouden en uitbreiden van het aantal leden om daarmee maatschappelijk draagvlak te creëren voor Het Scheepvaartmuseum en de Vereeniging.

VNHSM heeft in 2022 bijgedragen aan een aantal aankopen waaronder het scheepsportret *De Aemilia en andere schepen voor de kust van Duinkerken* van Adam Willaerts uit 1640, aan het fellowshipsprogramma en de aanstelling van een conservator in opleiding

Het Compagnie Fonds

Het Compagnie Fonds (HCF) is het particuliere steunfonds van Het Scheepvaartmuseum. Het fonds is in 2008 opgericht om begunstigers actief en duurzaam bij het museum te betrekken. De participanten van HCF hebben een groot hart voor de maritieme geschiedenis, het water en de watersport. Het fonds biedt de mogelijkheid kapitaal te vormen om bijzondere museale projecten mogelijk te maken en de vernieuwing van het museum te ondersteunen.

Het Compagnie Fonds heeft in 2022 bijgedragen aan de tentoonstelling *Mens op Zee*, de familietentoonstelling *Duiker Doris* en de inrichting van de wisselruimtes.

Development en fondsen- werving

Dankzij deze supporters en steungevers konden we in 2022 onze dromen waarmaken.

Het Scheepvaartmuseum is ontstaan en bestaat nog steeds dankzij mensen met een passie en hart voor de Nederlandse maritieme geschiedenis en erfgoed. Mensen die het belangrijk vinden dat verhalen over deze geschiedenis nu én in de toekomst vanuit verschillende perspectieven verteld blijven worden. Circa een derde deel van onze begroting bestaat uit subsidies, een derde deel uit toegangsgelden en het overige deel werven we door events, sponsoring en donaties. Alleen met behulp van deze steun kunnen wij verhalen, die te maken hebben met ons Nederlands' maritieme erfgoed, blijven vertellen in de vorm van tentoonstellingen, publicaties, educatieve programma's en onderzoek. Maar ook restauraties verrichten of nieuwe aanwinsten doen voor de collectie. Zo zorgen we samen voor de instandhouding van ons maritieme verleden.

Na twee Covid-jaren konden we gelukkig ook in 2022 rekenen op de onmisbare financiële steun van onze sponsors, fondsen en particuliere begunstigers en konden we hen weer in het museum verwelkomen.

Belangrijkste steungevers

Het museum waardeert de langjarige samenwerking en steun van het **Ministerie van Onderwijs Cultuur en Wetenschap**, de **VriendenLoterij**, de participanten van het **Compagnie Fonds (HCF)** en alle leden van de **Vereeniging Nederlandsch Historisch Scheepvaart Museum (VNHSM)**.

Lidmaatschappen VNHSM en participaties HCF

Het afgelopen jaar zijn er veel nieuwe contacten gelegd met particulieren die interesse hebben in Het Scheepvaartmuseum. Zowel de Vereeniging Nederlandsch Historisch Scheepvaart Museum als Het Compagnie Fonds kon op steuntoezeggingen rekenen van nieuwe en bestaande

leden en participanten. Particulieren van beide steunfondsen zijn belangrijke ambassadeurs van ons museum en we zijn hen zeer erkentelijk voor hun trouwe steun en nauwe betrokkenheid.

Fondsen op Naam

Vanuit de Fondsen op Naam zoals het 'Meyjes Wetenschappelijk Onderzoek Fonds Scheepsbouw' en het 'Rien Mepelink Fellowship' kon dit jaar onderzoek worden gedaan naar respectievelijk; Amsterdamse houten scheepsbouw en de historie van het Nederlandse reddingswezen.

Sponsors en partnerships

In 2022 ontving het museum sponsorbijdragen van Port of Amsterdam, Waterschap Amstel Gooi en Vecht, HANOS en Kayser en Mackay. Ook werden dit jaar nieuwe samenwerkingen gesloten met het Watersportverbond en Stichting SAIL.

Fondsen

In 2022 ontving het museum genereuze bijdragen van onderstaande fondsen/steungevers voor diverse projecten:

Fonds 1999

- Aanstelling conservator in opleiding

Het Compagnie Fonds

- Bijdrage aan de tentoonstelling *Mens op Zee*
- Bijdrage aan de familietentoonstelling *Duiker Doris* (2+)
- Bijdrage aan de inrichting van wisselruimtes

Mondriaan Fonds

- Bijdrage aan *Rising Tide duurzaam dy design*: ontwikkeling van platform Atlas en verduurzamingsmethode voor reizen-de tentoonstellingen
- Bijdrage aan de tentoonstelling *Mens op Zee*
- Bijdrage aan de aankoop van het scheepsportret *De Aemilia en andere schepen voor de kust van Duinkerken* van Adam Willaerts uit 1640

Samenwerkende Maritieme Fondsen

- Bijdrage aan het Fellowshipsprogramma
- Hoofdbegunstiger Netwerk Maritieme Bronnen
- Bijdrage aan tentoonstelling *Mens op Zee*

VriendenLoterij

- Toekenning uit de jaarlijkse extra trekking voor de realisatie van de 'VriendenLoterij Cultuurferry': een eco-neutrale rondvaartverbinding die culturele instellingen in Amsterdam Centrum-Oost met elkaar via het water verbindt
- Bijdrage aan de tentoonstelling *Mens op Zee* incl. familie atelier (uit reguliere bijdrage)
- Bijdrage aan familietentoonstelling *Duiker Doris* (2+) (uit reguliere bijdrage)
- Bijdrage aan tentoonstelling *Decoding the Atlantic World* (uit reguliere bijdrage)
- Bijdrage aan de vakantieprogrammering Zomer Waterweken (uit reguliere bijdrage)

Vereeniging Nederlandsch Historisch Scheepvaartmuseum

- Bijdrage aan de aankoop van het scheepsportret *De Aemilia en andere schepen voor de kust van Duinkerken* van Adam Willaerts uit 1640
- Bijdrage aan het Fellowshipsprogramma
- Aanstelling conservator in opleiding

VriendenLoterij Museumprijs

Als kers op de taart werd Het Scheepvaartmuseum eind 2022 door het publiek gekozen als winnaar van de VriendenLoterij Museumprijs, een initiatief van de **Museumvereniging**, **Prins Bernhard Cultuurfonds**, de **VriendenLoterij** en **AVROTROS**. Met de prijs gaan we een meerjarig publieksprogramma ontwikkelen waarmee Het Scheepvaartmuseum voor nog meer mensen een thuishaven is. We bedanken iedereen die op ons heeft gestemd!

Balans per 31 december 2022

	euro	euro
Activa	31 december 2022	31 december 2021
Vaste activa		
Materiële vaste activa		
Gebouwen	2.216.028	1.830.672
Bedrijfsinstallaties	38.345	51.370
Andere bedrijfsmiddelen	685.870	810.662
VOC schip “Amsterdam”	1	1
	2.940.244	2.692.705
Financiële vaste activa		
Deelnemingen in groepsmaatschappijen	617.760	90.812
Vorderingen op groepsmaatschappijen	180.000	240.000
	797.760	330.812
Vlottende activa		
Voorraden		
Voorraad	12.103	15.874
	12.103	15.874
Vorderingen en overlopende activa		
Debiteuren	679.320	215.365
Vorderingen op groepsmaatschappijen	340.959	93.981
Omzetbelasting	385.280	314.272
Overige vorderingen	1.009.613	949.548
Vooruitbetaalde kosten	41.221	3.820
	2.456.392	1.576.986
Liquide middelen		
Rekening courant bank	7.573.616	7.494.401
Spaarrekeningen	1.454.619	1.361.677
Kas	3.710	13.863
Kruisposten	13.381	0
	9.045.325	8.869.941
	15.251.824	13.486.319

	euro	euro
Passiva	31 december 2022	31 december 2021
Eigen vermogen		
Algemene reserve	5.360.979	5.171.007
Bestemmingsfonds Vriendenloterij	951.915	951.915
Bestemmingsreserve herstel -en innovatie	809.102	666.732
	7.121.996	6.789.654
Voorzieningen		
Voorziening groot onderhoud	367.200	170.000
Voorziening themavloeren en klimaatinstallatie	145.540	145.540
Voorziening gebouwen	1.524.970	1.568.660
Voorziening claimlijst RVB	50.340	50.340
Overige voorzieningen	16.105	21.702
	2.104.155	1.956.242
Langlopende schulden		
Investeringsubsidie	2.427.322	2.110.663
Overige langlopende schulden	0	501.219
	2.427.322	2.611.883
Kortlopende schulden		
Vooruit gefactureerde omzet/aanbetalingen	643.680	63.786
Schulden aan leveranciers	575.386	493.523
Loonbelasting	131.510	159.753
Schulden ter zake van pensioenen	84.225	2.565
Overige schulden	1.076.839	573.318
Overlopende passiva	1.086.712	835.595
	3.598.351	2.128.540
	15.251.824	13.486.319

Resultatenrekening over 2022

	euro	euro	euro
	2022	Begroting over 2022	2021
Baten			
Eigen inkomsten			
Publieksinkomsten binnenland			
Kaartverkoop	2.105.242	2.645.891	877.817
Overige publieksinkomsten	125.721	-	67.278
Totaal publieksinkomsten (1)	2.230.963	2.645.891	945.094
Sponsorinkomsten	94.297	145.000	84.750
Overige directe inkomsten	7.143	-	25.182
Totaal overige directe inkomsten (2)	101.440	145.000	109.932
Totaal directe inkomsten (1+2)	2.332.403	2.790.891	1.055.026
Indirecte inkomsten	665.866	456.000	347.152
Private middelen - particulieren	437.627	-	315.360
Private middelen - bedrijven	102.410	-	178.231
Private middelen - private fondsen	69.661	-	239.064
Private middelen - goede doelenloterijen	548.163	450.000	525.650
Totaal bijdrage uit private middelen	1.157.860	450.000	1.258.304
Totaal eigen inkomsten	4.156.129	3.696.891	2.660.482
Subsidies			
Totaal structureel OCW	8.542.824	8.357.777	7.790.428
OCW - Regeling specifiek cultuurbeleid (publ.act.)	2.296.111	2.169.964	2.215.091
OCW - (Erfgoedwet) onderdeel huisvesting	4.580.652	4.613.284	3.968.064
OCW - Erfgoedwet onderdeel collectiebeheer	1.666.061	1.574.529	1.607.273
Totaal structureel Provincie		-	-
Totaal structureel Gemeente		-	-
Totaal structureel publieke subsidie overig	-	-	-
Totaal structurele subsidies	8.542.824	8.357.777	7.790.428
Incidentele publieke subsidies	892.800	-	2.291.309
Totaal subsidies	9.435.624	8.357.777	10.081.737
Totale baten	13.591.753	12.054.668	12.742.219

	euro	euro	euro
	2022	Begroting over 2022	2021
Lasten			
Personeelskosten	4.462.503	4.335.239	3.547.335
Huisvestingslasten	4.956.576	4.899.348	3.888.723
Afschrijvingen	479.042	200.000	1.144.104
Aankopen	397.083	-	5.341
Overige lasten	3.522.341	2.504.750	3.050.917
Totaal lasten	13.817.545	11.939.337	11.636.420
Saldo uit gewone bedrijfsvoering	-225.791	115.331	1.105.799
Saldo rentebaten / -lasten	31.168	-20.000	-10.360
Resultaat ondernemingen waarin wordt deelgenomen	526.948	-	90.812
Exploitatieresultaat	332.325	95.331	1.186.251

Bestemmingsresultaat			
Mutatie bestemmingsfonds herstel -en innovatie	142.370		512.156
Mutatie bestemmingsfonds Vriendenloterij	0		0
Mutatie algemene reserve	189.955		674.095

Verslag raad van toezicht

2022 was het eerste jaar voor de raad van toezicht onder voorzitterschap van Stientje van Veldhoven. Daarnaast heeft in 2022 vicevoorzitter Anton Valk - vanwege het aflopen van zijn statutaire termijn - de raad verlaten, formeel in de vergadering in maart waarin de jaarrekening werd vastgesteld. De raad heeft na de overdracht van Anton Valk opnieuw naar de portefeuillevereiding gekeken en ervoor gekozen om geen invulling te geven aan de vrijgekomen positie binnen de raad. De rol van vicevoorzitter is overgenomen door Emily Ansenk. Thessa Menssen is, na eerst OCW te hebben gehoord, herbenoemd voor een tweede termijn van vier jaar.

De raad heeft in 2022 vijfmaal vergaderd, volgens een vaste jaarlijkse planning- en control cyclus, waarin o.a. is opgenomen de vergadering met de auditcommissie en de accountant voor de goedkeuring van de jaarrekening in maart. Daarnaast heeft de raad, mede n.a.v. de zelfevaluatie in mei, de portefeuillevereiding aangepast met meer (ruimte) voor reflectiethema's en deze eveneens opgenomen in een vaste vergadercyclus. Deze reflectiethema's zijn gekoppeld aan de belangrijke bestuurlijke thema's van het museum waaronder collectie, personeel & organisatie, marketing & communicatie, publiek en programmering. Hierbij is goed gekeken naar de huidige samenstelling van de raad en de opgave waar het museum de komende jaren voor staat.

Samenstelling en rooster van aftreden raad van toezicht in 20203	Benoeming	Herbenoeming	Aftreden
Mw. Drs. S. van Veldhoven, voorzitter	(december) 2021	2026	
Mw. Drs. E. Ansenk, vicevoorzitter en contactpersoon voor de ondernemings-raad	2017	2021	2025
Mw. Ir. T. Menssen MBA, voorzitter	2018	2022	2026
Dhr. Ir. I.M Kalisvaart MBA, lid auditcommissie	2017	2021	2025
Dhr. A. Williams	2020	2024	
Vice-admiraal dr.ir. A.J. de Waard	2021	2025	

De raad van toezicht heeft een auditcommissie ingesteld, waar- in financieel beleid en risicobeheer wordt besproken alvorens dit wordt voorgelegd aan de raad. Grote investeringen (conform statuten en reglement; rechtshandelingen > 500.000) staan stan- daard op de agenda van de auditcommissie. Deze worden niet alleen met de auditcommissie afgestemd maar ook met de porte- feuillehouder op wiens terrein de investering betrekking heeft. De vergaderingen van de raad kennen een vaste agendastruc- tuur; de raad vergadert eerst alleen, daarna is er ruimte voor een kennismaking met en/of een presentatie van een cluster- of af- delingshoofd, hier is de directeur-bestuurder niet bij aanwezig. Eventuele aandachtspunten uit deze kennismaking worden door de voorzitter meegenomen naar de reguliere vergadering en ge- notuleerd.

Portefeuilleverdeling van de raad	
Governance Code	Stientje van Veldhoven
Code Diversiteit & Inclusie	Alvin Williams
Stakeholdersmanagement	Stientje van Veldhoven
Financiën en risicobeheersing	Auditcommissie (Thessa Menssen, Isaac Kalisvaart)
IT en veiligheid	Arie Jan de Waard
Gebouwbeheer	Isaac Kalisvaart
Gebiedsontwikkeling	Isaac Kalisvaart, Arie Jan de Waard
Organisatie en OR, Fair Practice Code	Emily Ansenk
Collectie	Emily Ansenk
Programma en publiek	Alvin Williams

Grote dossiers die in 2022 op de agenda van de raad stonden be- troffen de Code Diversiteit & Inclusie, duurzaamheid, IT en veilig- heid, de interne organisatie (mede m.b.t. de veranderingen op de arbeidsmarkt en economische factoren als inflatie en stijgende energieprijzen), de samenwerking met de Vereniging Nederland- sch Historisch Scheepvaart Museum en de fusie met Stichting Het Scheepvaartmuseum Enterprise. Deze in 2022 gewijzigde ju- ridische structuur is aangepast in de statuten en de reglementen waarbij de bepalingen vanuit de Wet bestuur en toezicht (WBTR) betreffende tegenstrijdig belang, belet en ontstentenis en meer- voudig stemrecht zijn aangepast.

Vanwege de gewijzigde samenstelling van de raad en de start van de nieuwe voorzitter is de jaarlijkse zelfevaluatie wederom onder begeleiding van een externe partij uitgevoerd. De zelfevaluatie,

een belangrijk onderdeel van de tweedaagse bijeenkomst van de raad, bestond uit twee gespreksrondes; het eigen functioneren van de raad waar het gaat om de verschillende rollen (toezicht-houdend, adviesrol en werkgeversrol) en een reflectie op het samenspel en de rolverdeling tussen de raad en de directeur-bestuurder. Bij het tweede deel van de bijeenkomst waren ook de directeur-bestuurder en de directiesecretaresse aanwezig. In dit onderdeel waarin de persoonlijke ontwikkeling van de directeur-bestuurder centraal stond werd stil gestaan bij het feit dat Het Scheepvaartmuseum binnen de culturele sector een van de weinige musea is met één directeur-bestuurder en dat mede om die reden goede ondersteuning belangrijk is.

De werkgeversrol van de raad werd besproken met daarbij de wens vanuit de directeur-bestuurder om te kijken naar een nieuwe systematiek van beoordelingscriteria.

Naast de eerdergenoemde aanpassingen in de portefeuillevdeling was er veel aandacht voor (toezicht op) de Fair Practice Code en de Code Diversiteit & Inclusie. Bij twee leden van de raad zijn deze codes nu belegd. Het hoofd HR bewaakt de toepassing van beide codes in de praktijk van het museum waar het gaat om HR-beleid en rapporteert daarover in de raad.

In het tweede deel van de bijeenkomst werd daarnaast nog gesproken over toezicht op de ontwikkeling van de collectie en collectiebeheer. Borging van deze portefeuille binnen de raad is belangrijk, ook in de samenwerking vanuit het museum met de Vereniging.

De actiepunten voortkomend uit de zelfevaluatie zijn mee genomen in de vergadercyclus en opgenomen in de actielijst als onderdeel van de notulen.

Slotwoord Stientje van Veldhoven, Voorzitter raad van toezicht

In 2022 hebben we kunnen vaststellen dat ons museum goed door de roerige Covid jaren is heen gekomen, ondanks dat de bezoekersstromen zich nog niet volledig hebben hersteld. Dat is in belangrijke mate te danken aan een vooruitziende bestuurlijke blik, verstandige inschatting van kansen en risico's, de onvoorwaardelijke inzet van de medewerkers en ook aan de niet aflatende steun van OC&W en onze belangrijkste geefkringen en sponsors. “Met elkaar de schouders eronder” was het devies, en dat maakt dat het museum er ook na deze moeilijke periode goed voorstaat.

De voorbereiding en opening van mooie nieuwe tentoonstellingen voor jong en oud heeft nieuwe groepen bezoekers naar het museum getrokken, en de nauwere samenwerking met partners als de watersport en de haven brengt extra nautische dynamiek naar het museum. Plannen voor de toekomst, zoals de cultuurferry, samen met collega musea, en de ontwikkeling van het Marineterrein, met daarop ons depot, prikkelen daarnaast de creativiteit.

Natuurlijk waren er ook lastige momenten in dit jaar, maar als Raad van Toezicht hebben we ervaren hoe we ook dan samen met bestuur en medewerkers collegiaal voor het belang van het museum kunnen staan. Daar zijn we dankbaar voor, en we kijken met trots terug op 2022 en vooruit naar weer een prachtig jaar!

Bijlage 1

Nevenfuncties

Michael Huijser, algemeen directeur, directeur bestuurder

Bestuur

- Co opted member executive board International Congress of Maritime Museums
- Voorzitter bestuur Stichting Werkspoormuseum
- Bestuurssecretaris St. Fellowships Scheepvaartmuseum Amsterdam
- Algemeen bestuur Amsterdam City
- Algemeen Bestuur De Plantage, samenwerkingsverband culturele instellingen, Plantagebuurt Amsterdam
- Bestuurslid Museum N8 Amsterdam
- Voorzitter Expeditie Oosterdok, samenwerkingsverband culturele instellingen en bedrijven rondom Het Oosterdok
- Bestuurslid Stichting Promotie Hollandsche Zeilvloot

Raad van Toezicht

- Cultuur Werkt
- Stichting Ode aan het Noord Hollands Landschap

Raad van toezicht

Stientje van Veldhoven, voorzitter

- Lid Raad van Toezicht MVO

Anton Valk, vicevoorzitter *(tot maart 2022)*

Nederland

- Voorzitter Stichting Eden Holland
- Lid van de raad van toezicht van de stichting Monumentenbezit vanuit de Vereniging Nationale Monumentenorganisatie.
- Voorzitter Nationale Monumentenorganisatie

Groot-Brittannië

- Directeur Valk Management and Advice LTD
- Voorzitter Nederlands Britse Kamer van Koophandel
- Bestuurslid Dutch Centre

Isaïc Kalisvaart, tevens lid auditcommissie

- Voorzitter Raad van Toezicht ONSbank
- Penningmeester Bestuur Stichting Museum Beelden aan Zee, De Onvoltooide en het Sculptuur Instituut
- Visiting Professor en Lid Dean's Council Yale University School of Architecture
- Voorzitter Raad van Advies Neinver, Madrid
- Directeur Midco3/(Consolis Group) Nederland/(Paris)
- Directeur/eigenaar Kalisvaart &Company (Management BV)

Emily Ansenk, vicevoorzitter *(vanaf 25 maart 2022)*

- Lid bestuur Ron Mandos Young Blood Foundation
- Lid van de jury van de Sacha Tanja Penning
- Lid bestuur Job Dura Charity Foundation
- Lid Raad van Advies Art Rotterdam
- Lid van de jury van EFFEFA (European Festivals Fund for Emerging Artists)

Thessa Menssen, tevens voorzitter auditcommissie

- Lid Raad van Toezicht MARIN (Maritime Research Institute Netherlands)
- Lid Raad van Commissarissen Alliander
- Lid Raad van Toezicht Kröller-Müller Museum
- Lid Raad van Commissarissen Ordina
- Lid commissie Monitoring Talent naar de Top

Alvin Williams

- Docent Amsterdamse Hogeschool v/d Kunsten
- Programmeleider Nationaal Comité 4 en 5 mei
- Creative Director Events Navo HQ Brussel

Arie Jan de Waard

- Voorzitter bestuur Stichting Sail Amsterdam

Bijlage 2

Overzicht publicaties en lezingen in 2022

Sara Keijzer, conservator fotografie en film

Publicaties

- Keijzer, S.C. en B. van de Poll, *Een meerstemmige en veelkleurige koers: het mondelinge-geschiedenisproject LHBTI+-cultuur op Zee*, LHBTI-cultuur op Zee | Het Scheepvaartmuseum
- Keijzer, S.C., 'Vat van verbeelding', *Fotografisch geheugen* (108), p. 3
- Keijzer, S.C., 'Voorspoedig voert de wind u', *Fotografisch geheugen* (108), pp. 4-5
- Keijzer S.C., 'Beeldessay Mens op Zee', *Fotografisch geheugen* (108), pp.16-32
- Keijzer S.C., 'Wie het land loslaat', *Fotografisch geheugen* (108), pp. 12-16
- Keijzer, S.C., Reflecties uit niemandsland. Herman Jansen en Sounion 1972-1976', *Zeemagazijn 2* (jaargang 49, december 2022), pp. 6-11
- Keijzer, S.C., Boegbeelden, portretten van vrouwen bij de Koninklijke Marine, *Zeemagazijn 2* (jaargang 49, december 2022), pp. 18-27

Lezingen

- Herman Jansen, Zeilkring, 6 april 2022
- Museumsymposium, *Mens op Zee*, 18 november 2022
- Herman Jansen, HCF-diner, 27 november 2022

Sanne Koch, projectleider tentoonstellingen

Publicaties

- Koch, Sanne, 'I love Jakarta Banda'. *Zeemagazijn 1* (jaargang 49, juni 2022), pp 32-33.

Bob van de Poll

Publicaties

- Van de Poll, B. (2022). Twee schijnbare uitersten. *Zeemagazijn 1* (jaargang 49, juni 2022), pp. 44-47

Lezingen en interviews

- Lezing tijdens zomerborrel van de Jonge Compaaenen (8 juli 2022), over het project Zee van Ruimte.
- Lezing tijdens Pride Amsterdam (6 augustus 2022), over het project Zee van Ruimte.
- Panelgesprek met Aynouk Tan en Thorn de Vries over safe(r) spaces tijdens Museumnacht (5 november 2022), voor de opening van het Mens op Zee Atelier.

Tim Streefkerk, conservator kunstnijverheid

Publicaties

- Streefkerk, Tim, 'Solebay door Franse ogen', *Zeemagazijn 1* (jaargang 49, juni 2022), pp. 38-40.

Lezingen en interviews

- Bijdrage aan tv programma De straten van Amsterdam, over ss Christiaan Brunings van AT5, uitgezonden op 29 november 2022.
- Bijdrage aan tv programma 'Historische Bewijs' van Avro-Tros en NPO2, over de Militaire Willemsorde van Jan van Speijk. Uitgezonden op 26 augustus 2022.
- Bijdrage aan tv programma 'De verdwenen stad' van RTVNH, aflevering over 's Lands Zeemagazijn. Uitgezonden op 19 juni 2022. Ook uitgezonden door Omroep Max op NPO2 op 20 september 2022.
- Bijdrage aan tv programma 'De verdwenen stad' van RTVNH, aflevering over de Overtoom. Uitgezonden op 22 mei 2022. Ook uitgezonden door Omroep Max op NPO2 op 6 september 2022.
- Panel interview bij presentatie kledingmerk *Knowledge by Roots*. 22 mei 2022.
- College Zeemanshoop en de schipbreuk van de Jan Hendrik in 1845. Lezing tijdens de viering van 200 jaar College Zeemanshoop, 19 mei 2022.

Diederick Wildeman, conservator zeevaartkunde & bibliotheekcollecties

Publicaties

- Stukken in Zeemagazijn Jrg. 49 (2022)
- Wildeman, Diederick, 'Een bijzonder VOC-journaal', *Zeemagazijn 2* (jaargang 49, december 2022), pp. 38-41.
- Wildeman, Diederick, 'Honderd jaar open voor het publiek!', *Zeemagazijn 2* (jaargang 49, december 2022), pp. 44-47.
- Wildeman, Diederick, 'Jaap van der Bent. *De dichter die het niet wilde zijn: Leven en werk van Louis Lehmann*. Enschede: AFdH, 2021'. Boeksignalement in: *Tijdschrift voor Zeegeschiedenis* 41 (2022) nr. 2. p. 95.
- Diederick Wildeman, Marc van Alphen (commissie van de toezicht). W.F.J. Mörzer Bruyns ed.. *Het goud in mijn beurs in plaats van op de rok: de 'Herinneringen' van koopvaardijkapitein Cornelis Abrahmsz jr. (1802-1879)*. Zutphen: Walburg Pers, 2022. 527 p. Werken uitgegeven door de Linschoten-Vereeniging ; 121.

Isaïc Vogelsang, conservator

Publicaties

- Vogelsang, Isaïc, 'Aanwinst, Het vlaggenschip Aemilia.' *Zeemagazijn 2* (jaargang 49, december 2022), pp. 28-29.

Jeroen van der Vliet, clusterhoofd collecties

Publicaties

- Vliet, Jeroen van der, 'In memoriam: prof.dr. Jaap R. Bruijn (1938-2022)'. *Zeemagazijn 2* (jaargang 49, december 2022), p.53.

Ton Wegman, onderzoeker (vrijwilliger)

Publicaties

- Wegman, Ton, 'Zeilvaart in de schilderkunst, De Wilhelmina, rivierveerpont'. *Spiegel der Zeilvaart* (nummer 2, 2022) pp. 36-38.
- Wegman, Ton, 'Zeilvaart in de schilderkunst, Een Engelsman verliefd op Holland, Edward William Cooke'. *Spiegel der Zeilvaart* (nummer 3, 2022) pp. 36-37.
- Wegman, Ton, 'De Boer schouw RD 15 bijna een eeuw in de familie'. *Spiegel der Zeilvaart* (nummer 3, 2022) pp. 54-55.
- Wegman, Ton, 'Zeilvaart in de schilderkunst, Belboei, Edward Hopper'. *Spiegel der Zeilvaart* (nummer 5, 2022) pp. 36-38.

- Wegman, Ton, '500 jaar sloepen, Sloepenmakerij, een vak apart'.
Spiegel der Zeilvaart (nummer 5, 2022) pp. 40-44.
- Wegman, Ton, 'Zeilvaart in de schilderkunst, Komen en gaan, Simon de Vlieger'.
Spiegel der Zeilvaart (nummer 8, 2022) pp. 36-38.
- Wegman, Ton, 'Zeilvaart in de schilderkunst, Bootjesschilder, Hermanus Berserik'.
Spiegel der Zeilvaart (nummer 9, 2022) pp. 36-38.
- Wegman, Ton, 'Zeilvaart in de schilderkunst, Een zweep voor Tromp, Een schilderij door John Seymour Lucas'. *Spiegel der Zeilvaart* (nummer 10, 2022) pp. 36-38.

Lezingen en interviews

- Bijdrage aan tv programma 'De verdwenen stad' van RTVNH, aflevering over de Overtoom. Uitgezonden op 22 mei 2022. Ook uitgezonden door Omroep Max op NPO2 op 6 september 2022.
- Lezing over 500 jaar sloepen, Traditionele Schepenbeurs, Den Helder, 13 november 2022.

